

MATIU

Baaru nnaa kè Matiu kɛ

Yesu Kirisi ina 1:1-2:23

Yaaya Batisikɛri waazikɛna 3:1-3:12

Yesu batisikɛna 3:13-4:11

Yesu yădannɛna Galili 4:12-18:35

Zaa Galili ai Yerusalɛmu 19:1-20:34

Yesu kuuna Yerusalɛmu 21:1-26:13

Yesu gana kɔn a fɛɛnao 26:14-28:20

*Yesu Kirisi borı bɔzia
(Luk 3:23-38)*

¹ Ibraĩ kɔn Daudao borı Yesu Kirisi bɔzian yɛ:

² Ibraĩ Isaaku i,

Isaaku Yakubu i,

Yakubu Yuda i kɔn a v̄inɔ kɔn a dāaronɔ,

³ Yuda Pérez i kɔn Zərao i kɔn a nɔ Tamao,

Pérez Ezerɔnu i,

Ezerɔnu Ramu i,

⁴ Ramu Aminadabu i,

Aminadabu Nasɔ i,

Nasɔ Salamɔ i,

⁵ Salamɔ Boaza i kɔn a nɔ Rahabuo.

Boaza Obədi i kɔn a nɔ Rutuo,

Obədi Yesse i,

⁶ ben Yesse kí Dauda i.

Ben Dauda Sulemanu i kɔn Urias naɔo,

⁷ Sulemanu Reoboamu i,

Reoboamu Abia i,

Abia Asa i,

⁸ Asa Yosafata i,

Yosafata Yehoram i,

Yehoramu Uzia ì,
⁹ Uzia Yotamu ì,
 Yotamu Aaza ì,
 Aaza Ezekaya ì,
¹⁰ Ezekaya Manase ì,
 Manase Amo ì,
 Amo Yosia ì,
¹¹ Yosia Yoyakini ì kõn a dãaronõ gurõ kè wà gbẽnõ
 kùkũ wà tànyo Babilõnu.

¹² Tana kõn gbẽnõ Babilõnu gbærán Yoyakini
 Sealatieli ì,
 Sealatieli Zerubabeli ì,
¹³ Zerubabeli Abiudu ì,
 Abiudu Eliakimu ì,
 Eliakimu Azø ì,
¹⁴ Azø Zadøki ì,
 Zadøki Akimu ì,
 Akimu Eliudu ì,
¹⁵ Eliudu Elæaza ì,
 Elæaza Matã ì,
 Matã Yakubu ì,
¹⁶ Yakubu Mariama zã Yusufu ì,
 ben Mariama Yesu kè wè benë Mesaya ì.

¹⁷ Zaa Ibraï gurõnõa ai à gàa pé Daudaa, de kõn
 a néo kuu gëro dosaimë. Zaa Dauda gurõnõa ai
 gurõ kè wà tà kõn gbẽnõ Babilõnu, de kõn a néo
 kuu gëro dosaimë. Zaa tana kõn gbẽnõ Babilõnu ai
 à gàa pé Mesaya, de kõn a néo kuu gëro dosaimë.

*Yesu Kirisi ina
 (Luk 2:1-7)*

¹⁸ Dian wà Yesu Kirisi ì nàn yè: À da Mariama
 kuu Yusufu nɔkpamma ūmë. Ai àgõ gá zã ke, à nò

sì kɔ̄n Luda Nini gbāao. ¹⁹ À gɔ̄kpamma Yusufu pì né gbē maaamɛ, à yezi à wí daaro, ben à zèo kè é bɔ̄ à yān asii guu. ²⁰ Gurɔ̄ kè èe laasuu lee yā pia, Dii malaika bɔ̄ à mɔ̄zi nanaa guu à bènɛ: Dauda bori Yusufu, ñton bídì kε n ñɔ̄kpamma Mariama sena yā musuro, zaake nò kè à sina bɔ̄ Luda Nini kiiame. ²¹ Eé né i gɔ̄gbɛ ū, né tó kpáne Yesu, zaake eé a gbénɔ̄ bɔ̄ ñ durunno guu. ²² Beee kè píngi, le yā kè Dii ò annabi gázī kε, à bè:

²³ Nɔ̄kpare lezii bé eé nò sí
à né i gɔ̄gbɛ ū,
weé tó kpáne Imanueli.
Tó pì bè, Ludaan kúwao.

²⁴ Kè Yusufu vù, à kè lán Dii malaika dìenɛ nà, à a nɔ̄o pì sè. ²⁵ Mɔ̄de èe à dɔ̄ nɔ̄gbɛ ūro ai à gàa à négɔ̄gbɛ pì i. Ben à tó kpáne Yesu.

2

Sɔ̄soneyādɔ̄rinɔ̄ mɔ̄na Yesu gwa

¹ Wà Yesu ì Betelemu Yudea bùsun kí Herodu gurɔ̄. Ben sɔ̄soneyādɔ̄rinɔ̄ bɔ̄ ɔ̄fántɛbɔ̄e kpa, aɔ̄ mò Yerusalemu, ² aɔ̄ gbénɔ̄ là wà bè: Né kè wà ì Yudanɔ̄ kína ūu kú máa? Wa à sɔ̄sonɛ è ɔ̄fántɛbɔ̄e kpa, ben wa mɔ̄ kúenɛ. ³ Kè kí Herodu yā pì mà, à bídì kè kɔ̄n Yerusalémudeenɔ̄ ñ píngi. ⁴ À Yuda sa'orikinɔ̄ kɔ̄n ludayādannerinɔ̄ kàkɔ̄a ñ píngi, ben à ñ lá guu kè weé Mesaya in. ⁵ Aɔ̄ wèàla wà bè: Betelémumɛ zaa Yudea bùsun. Zaake lán annabi kè nàn yè:

⁶ Betelemu kè kú Yudanɔ̄ bùsun,
ñ kësâna Yuda wétenɔ̄ziro fá.
Zaake n guun kína é bɔ̄n,
kè eé dɔ̄ ma gbē Isarailinɔ̄ne ae.

⁷ Ben H̄er̄du s̄os̄oneyād̄rino s̄isi asii guu, à s̄os̄one p̄i b̄oguro s̄ānsān gbèkam̄ma. ⁸ Ben à n̄ gbaré B̄etelēmu à b̄e: À gá à n̄ p̄i baaru gbekagbeka kōn làakario. Tó a à è, à mó à om̄, mapi se, mé gá kúene.

⁹ Kè a᷑ kína yā mà, ben a᷑ dà zén. Ben s̄os̄one kè a᷑ è ɔfāntēb̄e kpa yāa p̄i d̄b̄íne ae d̄ ai à ḡaa à z̄e n̄ p̄i kúkiila. ¹⁰ Kè a᷑ s̄os̄one p̄i è, a᷑ p̄oɔ kè nna maamaa. ¹¹ A᷑ ḡè kpén, a᷑ n̄ p̄i è kōn a da Mariamao, ben a᷑ kúe wà d̄onzi k̄ene. Ben a᷑ n̄ auziki àkpatin̄ wèwē, a᷑ à gbà vura kōn tuaetitio kōn lí'gū nnannaao. ¹² Ludaa òníne nanaa guu kè a᷑ton b̄e H̄er̄du kiiaro, ben a᷑ tà n̄ bùsun kōn z̄é pāndeо.

Gana kōn Yesuo Igipiti

¹³ A᷑ tana gbera Dii malaika b̄ò à m̄ò Yusufuzi nanaa guu à b̄e: N̄ f̄ee n̄ n̄ p̄i s̄é kōn a dao, n̄ b̄àa lé n̄ gáñyo Igipiti, n̄égō kú gwe ai mà mó mà yā onne d̄, zaake H̄er̄du é n̄ p̄i w̄ete à dem̄e.

¹⁴ Ben Yusufu f̄ee gwāavī, à n̄ p̄i s̄è kōn a dao, à ḡaañyo Igipiti. ¹⁵ À kú gwe ai H̄er̄du ḡaa à gào. Beee kè, le yā kè Dii ò annabi gāz̄i kè yānzime, à b̄e: Ma a n̄ gbeṣe Igipiti.

N̄égōgbēn̄ d̄edēna

¹⁶ Kè H̄er̄du è s̄os̄oneyād̄rino ɔnd̄o k̄eazi, ben à p̄o f̄e maamaa. À s̄os̄one b̄oguro tako d̄ yā kè à gbèka s̄os̄oneyād̄ri p̄in̄oa yānzi, ben à gbēn̄o z̄i a᷑ n̄égōgb̄e kè a᷑ kà w̄e plaaa ke kè a᷑ k̄esāzin̄o d̄edē B̄etelēmu kōn a buraan̄o píngi. ¹⁷ Yā kè annabi Yeremaya ò kè sa, à b̄e:

¹⁸ Wà wii gbāaa mà Rama,
wèe ó d̄o, wèe wii p̄ee.

Raseli e a néno ó dōo,
à gí agbaa mazi, zaake aõo kuu doro.

Suna Igipitio

¹⁹ Kè Herodu gà, ben Dii malaika bò à mò Yusu-fuzi Igipiti nanaa guu ²⁰ à bë: N fée ñ né pì sé kõn a dao, ñ tányo Isarailino bùsun, zaake gbë kè aõoe wëtee wà né pì wëndi bɔ̄nɔ gàga.

²¹ Ben à fée à né pì sè kõn a dao, à tányo Isarailino bùsun. ²² Kè à mà Akelau bé èe kí blee Yudea a de Herodu gëe ū, gwe vëena vĩa à kù. Luda yã òne nanaa guu, ben à tà Galili bùsun, ²³ à gàa à vëe wéte kè wè be Nazareti. Len yã kè annabinɔ o pàpa le, kè aõ bë: Weé à sísi Nazareti gbë.

3

Yaaya Batisikeri waazikena

(Maa 1:1-8, Luk 3:1-18, Yoh 1:19-28)

¹ Beee gbéra Yaaya Batisikeri mò Yudea gbáan, èe waazi këe ² à bë: À nòse lie, kpata kë bò Luda kiia kà kíi. ³ À yân annabi Isaya ò yã à bë:

À baarukpari kòto ma dò gbáan,
èe bee à zé keke Diine,
à zé wéwénɔ porone súusu.

⁴ Yaaya ègɔ́ pókásää kë wà tâ kõn lakumi kão dana, è báa asaa dò a pii. Sutẽ kõn zó'ion à póblee ū. ⁵ Wègɔ́ bɔ̄e Yerusalemu kõn Yudea bùsu gu píngio kõn Yoda dòrzio wàgɔ́ mɔ̄o à kiia. ⁶ Añè ñ durunno o gupuraaa, ben è ñ batisi kë Yodan.

⁷ Kè Yaaya è Farisino kõn Sadusinɔ e mɔ̄o a kiia pari aõ batisi kë, ben à bëníne: Gbëntee pitigoonɔ! Dé bé à lé dàawa à bàa sí pɔfë kè Luda é pitamane?

8 À nòseliena yã kε, weégõ dõ kε a liε. **9** Kè Ibraï de a dezi ũ, àtongõ daa kε beeé bér eé a boro. Mée ooare, Luda é fõ à gbè kénõ ke Ibraï boriinõ ũ. **10** Kpásá diéna líñozí kò. Luda é lí kε è né maaá iroo zõ à zu té guu. **11** Mée a batisi kεe a nòseliena sèeda ûmε, móde gbéké é mó ma gbera à gbáaa demala, méé ká mà à kyatee séenéro. Àmbe eé a batisi ke kõn Luda Ninio kõn téo. **12** À gbaka kúna a ozí ésegbékia. Tó à fà, eé a pówéé ká a džn, eé à sàko ká té kε è garoo guu.

*Yesu batiskéna
(Maa 1:9-11, Luk 3:21-22)*

13 Ben Yesu bò Galili bùsun à mò Yaaya kiia Yodazi lè à a batisi ke. **14** Yaaya yezi à gí à bë: Mamoma kε má de ñ ma batisi keen n mo ma kiaá? **15** Ben Yesu wèala à bë: Agõ de lè gí, zaake à kõ sìwao lè yã píngi kena a zéa yánzi. Ben à wèzi. **16** Kè Yesu batisi kε, à bikù gõ. Zí beeéa ludambéé wékõa, ben à è Luda Nini è e suu lán pötéé bá à zòawa. **17** Ben wà kòto mà bóna ludambé à bë: Ma né mèn do léle yenzideen yè, kε ma poo nnaa maamaa.

4

*Yesu yòagwana
(Maa 1:12-13, Luk 4:1-13)*

1 Ben Luda Nini gáa kõn Yesuo gbáan, lè Ibilisi à yò à gwa. **2** Yesu lè yì fáanté kõn gwáavíó ai guró baplaa. Kè nòaa e à dëe, **3** ben gbékékéri pì sòzi à bë: Tó Luda Nén n ũ, ñ be gbè kénõ li burédi ũ. **4** Yesu wèala à bë: À kú Luda yán wà bë:
Póbleen gbéntee ègõ kúo adoro,
sé yã kε Ludaa e oo píngi.

5 Ben Ibilisi à sè à gàao Luda wéte, à à zè Luda kpé mìsɔntɛa, **6** à bè: Tó Luda Nén n ũ, ñ o kpá n zindazi, zaake wà kè Luda yān wà bè:

Eé n yā o a malaikanɔne,

aɔé n sé n ɔzī le ñton gèn sí gbèaro yānzi.

7 Yesu wèàla à bè: Wà kè dɔ wà bè:
Ñton Dii n Luda lé ñ gwaro.

8 Ben Ibilisi à sè à gàao dɔ kpii lezī maamaa musu, à anduna kpatanc ɔdɔane píngi kɔn n auzikinɔ **9** à bè: Mé n gba beeeno píngi, tó n kue n dɔnzi keme.

10 Ben Yesu bène: Ñ gumala Setān! Zaake wà kè Luda yān wà bè,
ñ dɔnzi ke Dii n Ludanɛ
ñgɔ dɔɔzi ado.

11 Ben Ibilisi à tò gwe sa, ben malaikanɔ mɔ wà dɔàlɛ.

*Yesu nana a zūia zaa Galili
(Maa 1:14-15, Luk 4:14-15)*

12 Kè Yesu mà wà Yaaya kù wà dà kpésiaan, ben à tà Galili. **13** Èe vee Nazareti dɔro, à gàà à vee sèbe sae Kapenamu, Zebuluni boriinɔ kɔn Nafatali boriinɔ bùsun, **14** le yā kè annabi Isaya ò kε yānzi à bè:

15 Zebuluni boriinɔ kɔn Nafatali boriinɔ bùsu, zaa ísiaa kpa ai Yoda baa kāa kpa, Galili bùsu kè bori pàndenɔ kún pì,

16 aɔ gbè kè aɔɔ kú gusiaa guunɔ gupura ìsi è, guu dà bùsu kè kú gaa lézī pì deenɔne sa.

17 Zaa gurɔ beeéan Yesu nà waazikənaa à bè: À nòse lie, kpata kè bò Luda kiia kà kii.

*Yesu iba kákunɔ sisina
(Maa 1:16-20, Luk 5:1-11)*

¹⁸ Kè Yesu e dɔɔ Galili sèbezi, à gɔɔn plaaanɔ è, vii kɔn dāaroo, Simɔ kè wè be Pita kɔn a dāaro Anduruo. Aɔɔe tāaru kpaa sèbe pì guu, zaake sɔrɔkɔnɔmɛ. ¹⁹ Ben Yesu bène: À mó à témazi, mé a ke gbeweterinɔ ū. ²⁰ Zaa gwe gɔɔ aɔ̄ n tāarunɔ tòn aɔ̄ bò wà tèzi. ²¹ Kè à gāa aε, à gɔɔn plaa pāndenɔ è, vii kɔn dāaroo dɔ, Zebedi né Yemisi kɔn a dāaro Yohanao. Aɔɔ kú góro'ite guu kɔn n de Zebedi pio, aɔɔe ní tāarunɔ kekeε. Yesu n sísi, ²² ben aɔ̄ n de tò góro guu gwe gɔɔ, aɔ̄ bò wà tèzi.

*Yesu yadannena Galili
(Luk 6:17-19)*

²³ Yesu ègɔ̄ lili oo Galili bùsun, è yā dañne n aduakεkpene guu, è kpata kè bò Luda kiia baaru kpá, è gbénɔ kékɔa kɔn gyā borı sānda píngio. ²⁴ À tɔ̄ dà Siria bùsula píngi, ben wègɔ̄ mɔɔne kɔn gbé kè aɔ̄e gyā borı píngi kɔn wāwāao keenɔ kɔn zīndeenɔ kɔn gasindadeenɔ kɔn erenɔ, ben è ní kékɔa. ²⁵ Wà bò Galili kɔn Wétemenkuri bùsuo kɔn Yerusalémuo kɔn Judeao kɔn Yoda baa kāa kpaaao paripari wà tèzi.

5

*Aubarikadeenɔn Yesu ìbanɔ ū
(Luk 6:20-23)*

¹ Kè Yesu parii pìnɔ è, à dìdi sìlsìa. Kè à vɛε, à ìbanɔ mò à kiia, ² ben à nà yadannenaa à bè:

³ Aubarikadeenɔn gbé kè aɔ̄ n késâna dɔɔnɔ ū, zaake kpata kè bò Luda kiia de n pó ū.

⁴ Aubarikadeenɔn pɔsiadeenɔ ū, zaake Luda é n làakari kpâeñne.

⁵ Aubarikadeenɔn gbé kè aɔ̄ n zīnda bùsanɔ ū,

zaakε a᷑mbe weégo anduna vĩ.

⁶ Aubarikadeenon yãzede nidérino ũ,
zaakε a᷑mbe a᷑é kã.

⁷ Aubarikadeenon wẽndadõnnérino ũ,
zaake Luda é n̄ wẽnda dõ.

⁸ Aubarikadeenon n̄sépuradeeno ũ,
zaakε a᷑mbe a᷑é wéé si Ludale.

⁹ Aubarikadeenon íbetermidérino ũ,
zaakε weé n̄ sísi Luda néno.

¹⁰ Aubarikadeenon gbẽ k̄e wè ãa daŕma
yãmaakena yãnzino ũ,
zaakε kpata k̄e bò Luda kiia de n̄ pó ũ.

¹¹ Aubarikadeenon a ũ,
tó wà a sõsõ, tó wà ãa dàawa,
tó wà yã zaa píngi dìawa ma yãnzi.

¹² À pønnaa k̄e à yáa dɔ, zaakε a láada bíta ludambε.
Len wà ãa dà annabi k̄e a᷑o kú a ãanoa le.

*Yesu ibanon wisi u kõn gupuraao
(Maa 9:50, Luk 14:34-35)*

¹³ Ámbe wisi ũ andunane. Tó wisi i nnaa tà, dian
weé kε nà à gõ wisi ũ dɔ? À àre kee vĩ dɔro, séde wà
kwéé gbén̄o tâa oa.

¹⁴ Ámbe gupuraa ũ andunane. Wéte k̄e wà kàe
s̄is̄i musu è fɔ àgõ utenaro. ¹⁵ Wè fitia na wà gbaka
kúearo. Wè di dabu musumε, le à guu pu gbẽ k̄e
a᷑o kú uanone. ¹⁶ À guu pu gbén̄one le, le a᷑ a
maakenan̄ e wà a De k̄e kú musu tó kpá.

Musa doka bɔkɔtēna

¹⁷ Átongõ daa ma mɔ Musa doka kõn annabin̄
yãno gboronlo. Méé mó gbororo, ma mɔ le mà
papame. ¹⁸ Yãpuraan méé ooare, ludambε kõn
tɔɔteo é gëte, mɔde doka pì wẽzã féte ke a pó kete ke é

gëtëro, yã píngi é ke. ¹⁹ Beee yänzi tó gbë gì yã kë wà dìe pìnɔ dokezi, baa à kë kësänańzi, tó è da gbënɔnɛ aɔ̄ ke le, adee égɔ̄ kësänańzi kpata kë bò Luda kiia gbënɔ téme. Tó gbë küna, tó è dańne le sɔ̄, adee égɔ̄ bíta kpata kë bò Luda kiia gbënɔ té. ²⁰ Mée ooare, tó a yämaakëna dë ludayädannerinɔ kɔ̄n Farisinɔ pólaro, é gë kpata kë bò Luda kiia guuro.

Pɔfëna

²¹ Á mà wà bè yädeenɔnɛ, aɔ̄ton gbë dëro. Gbë kë gbë dè, weé yâkpaε kεo. ²² Mapi sɔ̄, mée ooare, gbë kë pɔ̄ fè a gbëdaaazi kà wà yâkpaε kεo. Gbë kë a gbëdaaa sɔ̄sɔ̄ kà wà gáo gbäädeenɔ kiia. Gbë kë bè a gbëdaaanɛ mìsaide sɔ̄ kà à gë téń. ²³ Tó n mɔ̄ ñ Luda gba pɔ̄ a gbägbäkiia, tó n dɔ̄n gwe kë n gbëdaaa n yã küna, ²⁴ ñ n gba tó sa'okii aε gwe, ñ gá ñ agbaa kpá adeene gña, gbasa ñ mó ñ saa o sa. ²⁵ Tó n ibεε e gaanyo yâkpaekëkiia, ñ kε kpakpaa ñ kεo nna zaa zén, le àton n kpá yâkpaekëriaro yänzi. Tó néε kε lero, yâkpaekëri pi é n kpá dogaria, dogari é n da kpésiaan. ²⁶ Yäpuraan mée oonñe, né bɔ̄ gwero ai ñ gá fña boo píngi. Baa kɔ̄bo é gɔ̄ téńziro.

Zinakεna

²⁷ Á mà wà bè, àton zina kεro. ²⁸ Mapi sɔ̄, mée ooare, tó gbë nɔ̄gbë gwà kɔ̄n laasuu pändeo, adee zina këon gwe kɔ̄. ²⁹ Tó n wéé ɔplaa è tó ñ fu, ñ bɔ̄ ñ zïnna. N korana n mègu kezi maa dε wà n mè píngi zu téńla. ³⁰ Tó n ɔplaa è tó ñ fu, ñ zɔ̄ ñ zïnna. N korana n mègu kezi maa dε n mè píngi tana téńla.

Yigidëna

(Mat 19:9, Maa 10:11-12, Luk 16:18)

³¹ Wà bè dɔ, tó gbẽ e gii a naɔzi, à yìgidelà kpáa.
³² Mapi sɔ, mée ooare, gbẽ kè gì a naɔzi, tó èe kɛ à gɔpɔsεe kènlo, à zā pì bé è tó à gɔ zinakεri û. Gbẽ kè nɔɔ kè wà gìzi sè sɔ zina kèn gwe.

Ladana

³³ Á mà wà bè yādeenɔne dɔ, aɔ yā kè aɔɔ sì kɔn Diio papa, aɔton fuaro. ³⁴ Mapi sɔ, mée ooare, àton la da sero. Àton yā sí kɔn ludambεεoro, zaake Luda kiblekitame, ³⁵ ke anduna, zaake Luda tintime, ke Yerusalεmu, zaake Kína isi wέtεmε. ³⁶ Nton yā sí kɔn n mloro, zaake né fɔ ñ n mìkã mèn doo pura kū ke ñ à sia kūro. ³⁷ Àgæe be ee ke auo. Yā kè dε beeelaa bò à zaaa guumε.

Gēebona (Luk 6:29-30)

³⁸ Á mà wà bè, wà wéε fia bo kɔn wéεo, swaa kɔn swaao. ³⁹ Mapi sɔ, mée ooare, àton gεe bo gbẽ kè zaaa kεareearo. Tó gbẽ n swān kè n gasu oplaaa, ñ à doo dɔne dɔ. ⁴⁰ Tó gbẽ yezi à n dansiki yākpae kεnyo, ñ n utadaa tónε dɔ. ⁴¹ Tó gbẽ gā nàmma ñ aso séare kiloo do, ñ gáone kiloo plaa. ⁴² Tó gbẽ pɔ wéε kεmma, ñ kpáa. Nton gbẽ kè yezi à pɔ sεkāmma tεro.

Yena ibεεzi (Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ Á mà wà bè, àgɔ ye a gbεdaaazi, à za a ibεεn. ⁴⁴ Mapi sɔ, mée ooare, àgɔ ye a ibεεnɔzi, à adua kε gbẽ kè aɔè wéε tāawaanɔne, ⁴⁵ le à gɔ a De kè kú musu nénɔ û yāpura. Zaake è ɔfāntε bɔ gbẽ zaaanɔne kɔn gbẽ maaanɔ ñ píngi, è lou ma taarisaidenɔne kɔn taarideenɔ ñ píngi. ⁴⁶ Tó gbẽ

kè aɔɔ̄ yeaziinɔn á yeńzi, é láada ke e Luda kiiá? Baa be'ɔɔ̄sirinɔ è ke leroo? ⁴⁷ Tó a gbēnɔn eè ì kpákparíma ntéε, bó á deo gbē pāndenɔlaa? Baa kifiinɔ è ke leroo? ⁴⁸ Beee yānzi àgɔ̄ kuu papana, lán a De kè kú musu kuu papana nà.

6

Gbadana

¹ À làakari ke a dɔ̄nzi yākēna gupuraaazi. Àton ke gbēntee wéε yānziro. Tó ée kεε le, é láada e a De kè kú musu kiiaro. ² Tó néε gba daa takaasideenɔnε, ñton a kpàakpa ke lán mɔ̄nafikideenɔ bàro. Aɔ̄ ke aduakekpénɔ guu kɔ̄n gāalenɔ, le gbēnɔ n̄ tó nnaa sí yānzime. Yāpuraan mée ooare, aɔ̄ n̄ láada èn gwe kò! ³ Mpi, tó néε gba daa takaasideenɔnε, ñton tó n̄ ɔzεε dɔ̄ lán n̄ oplaa e kεε nàro. ⁴ N̄ tó n̄ gbadana ke asiyyā ū, n̄ De kè asiyyā dɔ̄ é à fīa bonne.

Aduakēna (Luk 11:2-4)

⁵ Tó ée adua kεε, àtongɔ̄ dε lán mɔ̄nafikideenɔ bàro. Aɔ̄ègɔ̄ yezi wà adua ke zena aduakekpén kɔ̄n zéñnkpakɔ̄janɔ, le gbēnɔ n̄ e yānzi. Yāpuraan mée ooare, aɔ̄ n̄ láada èn gwe kò! ⁶ Mpi, tó néε adua kεε, ñ gε n̄ kpé guu, ñ gbà tata, ñ wéε ke n̄ De kè kú gwe asií guua, n̄ De kè asiyyā dɔ̄ é sínyo. ⁷ Tó ée adua kεε, àton yā bɔ̄e pari lán kifiinɔ bàro. Aɔ̄ègɔ̄ daa n̄ yābɔ̄e na parii guun Luda é sínyo. ⁸ Àtongɔ̄ dε lán n̄ bàro, zaake a De pó kè á à nii vñi dɔ̄ ai àgɔ̄ gá gbekaa.

⁹ Àgæe adua ke lán kè bá:

Wa De kè kú musu,
n̄ tó wàgɔ̄ dɔ̄ kè n̄ tó adona.

¹⁰ N̄ tó kpata kè bò n̄ kiia bɔ̄ gupuraaa,

wà n pɔyezi kε anduna guu,
lán wè kε zaa musu nà.

11 Ñ wa gba ú kè wé ble gbàa.

12 Ñ wa taarinɔ kẽwe,
lán weè kẽ gbẽ kè aɔ̄ taari kẽweenɔnɛ nà.

13 Ñton tó wà fu yɔagwanaaro,
ñ wa sí à zaaaa.

14 Tó a gbẽnɔ taari kẽnnɛ, a De kè kú musu é a pó
kẽare se. **15** Tó ée gbẽnɔ taarinɔ kẽnnɛ sɔro, a De é a
taarinɔ kẽarero.

Léyina

16 Tó á léyina sɔ, àton uu sisi lán mɔnafikideenɔ
bàro. Aɔè ñ uu yākɔtε le gbẽnɔ gɔ dɔ kè aɔ̄ léyina
yānzi. Yāpuraan mée ooare, aɔ ñ láada èn gwe kò!
17 Mpi, tó ñ léyina, ñ uu pípi, ñ nɔsi māmamma,
18 le gbẽnɔ tón dɔ ñ léyinaro, sé n De kè kú asii guu
baasiro. N De kè asiyyã dɔ é à fia bonne.

Auziki ya

(Luk 11:33-36, 12:33-34, 16:13)

19 Àton auziki kakɔaazi anduna guu kèro, gura kè
kòkɔnɔ è pó yakan, pónɔ è kɔtẽ kpán bensɔ kpainɔ
è gu fɔ aɔ̄ pónɔ séeen. **20** À a auziki kakɔa ludambɛ,
gura kè kòkɔnɔ è pó yakanlo, pónɔ è kɔtẽ kpánlo
bensɔ kpainɔ è gu fɔ aɔ̄ pónɔ séeenlo. **21** Zaake guu
kè n auziki kún, gwen n làakari ègɔ kún se.

22 Wéen mè fitia ū. Tó n wéé aafia, n mè píngi égɔ
gupuraa ū. **23** Tó n wéé gbāaro sɔ, n mè píngi égɔ
gusiaa ū. Tó gupuraa kè ñ kūna dε gusiaa ū, gusiaa
pìbítia. **24** Gbẽke è fɔ à dɔ dii mèn plaaaziro, zaake eé
za gbẽ doon àgɔ ye gbẽ doozi, kessɔ eé na gbẽ dooa à
kyá ká gbẽ doon. É fɔ àgɔ dɔ Ludazi kɔn ɔɔ o ledoro.

*Ludanaanekena
(Luk 12:22-31)*

²⁵ Beee yānzi mēe ooare, àton a wèndi kàhān ke à be bón wé ble ke bón wé miro. Àton mè kàhān ke à be bón wé daro. Wèndi de póbleelaroo? Mè de pókásāalaroo? ²⁶ À gwa bāanca. Añè pó tōro, añè pó kēro, añè pó ká dō guuro, mōde a De kē kú musu è póblee kpámma. Á bēe vī maamaa de bāanolaroo? ²⁷ A té, dé bé eé fō à a wèndi gbāa kaara, baa gurō do, a kàhānkēna guuu?

²⁸ Bóyānzin eè pókásā kàhān kezi? À lá vúdeenō gwa sēn lán añō de nà. Añè zīi kēro, añè buu tāro, ²⁹ mōde mēe ooare, baa Sulemanu kōn a auzikio, èe uta da à maaaa kà añ ke ūro. ³⁰ Sèla kē kuu gbāa eé té kū ziaa, lán Luda è pó nazi le nà, amōa ludanaanekēsānadeenō, weé a pó o dō? ³¹ Beee yānzi àton pōke kàhān ke à be bón wé ble ke bón wé mi ke bón wé daro. ³² Kifiinon pó pīnō píngi yā è dōñne ae. Zaakē a De kē kú musu dō kē pó pīnō kō sīlao, ³³ à tō kpata kē bō à kīia kōn à yāzēdeeo dōare ae gīa, eé pó pīnō kaaraare dō píngi. ³⁴ Beee yānzi àton ziaa kàhān kēro, zaakē ziaa a zīnda yā dō. Gurō píngi yā'ñamma mōa.

7

*Kō taari'ena
(Luk 6:37-38, 41-42)*

¹ Àton gbē taari ero, Luda é a taari e sero. ² Zaakē lán nēe gbē taari e nà, lēn Luda é n taari e lē. Zaka kē n̄ eè yōónnen eé yōonne. ³ Bóyānzi nēe sēburu kē da n gbēdaaa wēen eezi, bensō nēe líkusu kē da

n wéen yā daaroo? ⁴ Kè líkusu da n wéen, à kè dia né be n gbëdaaaané à tó ñ sèburu kè da à wéen bɔnè?

⁵ Mɔnafikide! Ñ líkusu kè da n wéen bɔ gĩa, né gbasa ñ guu e wásawasa, lε ñ e ñ sèburu kè da n gbëdaaa wéen bɔnè.

⁶ Àton Luda pó kpá gbëenɔaro
lε aɔton sɔkpa wà a kari kero yānzi.
Àton a gbè bèedeenɔ zu aledeñɔnero
lε aɔton táa o'oaro yānzi.

*Wéekena
(Luk 11:9-13)*

⁷ À wéé ke, Luda é kpáawa. À wëtε, é e. À gbà lé, Luda é wëare. ⁸ Zaake gbë kè wéé kén wè kpáa, gbë kè wëtε sɔ è e. Gbë kè gbà lèn weé wëne. ⁹ A té, dé bé eé gbè kpá a néa, tó à buredi wéé kèa? ¹⁰ Tó à kpɔ wéé kèa sɔ, eé mlè sé à kpáao? ¹¹ Baa kɔn a zaakεeo, á pó maa kpana a néñɔa dɔ. Weé a De kè kú musu pó maa kpana gbë kè aɔ wéé kèanɔa pó o dɔ?

¹² À ke gbënnɔne lán á yezi aɔ keare nà. Musa doka kɔn annabino yānɔ mìn gwe.

*Zéle kpaatoo
(Luk 13:24)*

¹³ À gë zéle kpaatoo guu. Zé kè à lé yàasa ben à mèporokii vñi è gányo kaatena guumé. Beeen gbë paridee e sée. ¹⁴ Zé kè è gányo wëndi guu lé kpaato à nakɔana, bensɔ gbë kè aɔ è wà sseñɔñ pariro.

*Gbë dɔna a yákenaa
(Luk 6:43-44, 13:25-27)*

¹⁵ À làakari ke annabi egeenɔzi. Aɔè mó a kiia sã báao dana, mɔde lewan nɔaderinɔn ñ ū. ¹⁶ É ñ dɔ ñ

yākēnaa. Wè geepi bo lè líaro. Wè kākāa e babané láaro. ¹⁷ Lí maaa è né nnaa i, lí zaaa è né gina i. ¹⁸ Lí maaa è fō à né gina iro, lí zaaa è fō à né nnaa iro. ¹⁹ Wè lí kè è né maaa iroo zō wà zu té guumé. ²⁰ Lemé é n̄ dō n̄ yākēnaa le.

²¹ Èe kε gbē kε ègō ma sisii Dii, Dii, bé eé gē kpata kε bò Luda kiia guuro, sé gbē kε è ma De kε kú musu poyezi kεε. ²² Yākpaekégurō zī gbē parideenō é bemé: Dii, Dii, wa Luda yā òníne kōn n tóo né! Wa zīnnō gòrmma kōn n tóo né! Wa dabuyānō kε pari kōn n tóo né! ²³ Mé beñne wásawasa: Má a dō zikiro. À gumala zaakérinō!

*Kpēbori gōn plaaanō
(Luk 6:47-49)*

²⁴ Beee yānzi gbē kε à ma yā kēnō mà, ben à zī kεa de lán gbē làakaridee kε à a kpé bò gbèa bàmē. ²⁵ Kε lou mà, í dàgula, īa kàka à sù kpé pìa, ben èe léero, kε wà à õe dàe gbèa yānzi. ²⁶ Gbē kε ma yā kēnō mà, ben èe zī kearoo de lán mìsaidee kε à a kpé bò bùsu'āatēa bàmē. ²⁷ Kε lou mà, í dàgula, īa kàka à sù kpé pìa, ben à gbòro à lèe bìtimm.

Yesu iko

²⁸ Kε Yesu yā beeeno ò à yāa, à yādannena bò parii sae, ²⁹ zaake èe yā dañne lán ludayādannerinō báro, à dàñne ikoomé.

8

*Kusu kēkōana
(Maa 1:40-45, Luk 5:12-16)*

¹ Kε Yesu pìta sīsīa, parii tézi. ² Ben kusu ke mò à kùe à ae à bë: Dii, tó n̄ yezi, né fō n̄ ma kēkōa

wásawasa. ³ Yesu ḡ bò à kèa à bè: Má yezi. Ñ gɔ wásawasa. Zaa gwe gɔ à kusu yàa. ⁴ Ben Yesu bène: Ñton o gbéke maro. Ñ gá ñ n zǐnda ɔdɔa sa'orine, ñ sa'opɔ kè Musa dìe kpá n kékɔana sèeda û gbénɔne.

Sozanɔ gbénɔsi zíkeri kékɔana
(Luk 7:1-10)

⁵ Kè Yesu e gɛɛ Kapenamu, ben Romu sozanɔ gbénɔsi mò à kiia, a wéé kèa ⁶ à bè: Dii, ma zíkeri daena be, à kɔɔ kù, mè e ɔɔa maamaa. ⁷ Ben Yesu bène: Mé gá mà à kékɔa. ⁸ Ben gbénɔsi pì bène: Dii, mée ká ñ gá ma bero. Ñ yā ò dé, ma zíkeri é kékɔa. ⁹ Zaake mapi se, wà iko vĩmame, ben má iko vĩ sozanɔa. Mee o aɔ gbé doone à gá, è sɔ gá. Mee o à pãndene à mó, è sɔ mó. Mee o ma zíkerine à kè ke, è sɔ ke.

¹⁰ Kè Yesu yā pì mà, à bò à sae, ben à bè gbé kè aɔɔ tézinɔne: Yāpuraan mée ooare, mée e gbéke ma náane kè le Isarailinɔ téro. ¹¹ Mée ooare, gbénɔ é bo ɔfántēboe kpa kɔn ɔfántegɛkpen kpaao paripari aɔé mó pɔ ble kɔn Ibraõo kɔn Isaakuo kɔn Yakubuo kpata kè bò Luda kiia guu. ¹² Gbé kè aɔɔ dɛ yā wàgɔ kú kpata pì guunɔ sɔ, weé ñ zu bàazi gusiaa guumɛ. Gwen aɔé ñ dɔn wà ḡ di ñ musu. ¹³ Ben Yesu bè sozanɔ gbénɔsi pìnɛ: N tá be. À kenne lán n ma náane kè nà. Ben à zíkeri pì gbāa kù gurɔɔ mòa gɔ.

Gyāreenɔ kékɔana paripari
(Maa 1:29-34, Luk 4:38-41)

¹⁴ Yesu gáa Pita be, ben à è à naɔ daa daena, èe mèwãaa kɛɛ. ¹⁵ Kè à ḡ kè à ɔɔa, ben à mè yïi kù, ben à fèe à póblee kènɛ.

16 Kè uusie kè, ben wà mònè kõn zïndeenø pari-pari, ben à zïn pïnc gòm'ma kõn yã'onao, à gyâreenø kékõa ñ pingi. **17** Len yã kè annabi Isaya ò pàpa le à bè:

À wa gbâasaik  s ,
à wa gy anø k wa.

Gb  k  a  yezi w  t  Yesuzin 

(Luk 9:57-62)

18 K  Yesu   parii k k aaazi, ben à b  a  ban ne: W  bik  s be baa. **19** Ben luday dann ri ke m  à b  Yesun : Danneri, guu k  n   gaan pingi m g  t n zi. **20** Yesu b ne: Gb ngboon  ñ t  v , b an n   s  v , Gb ntee N  s   ampakii v ro.

21 Ben  ba p nde b ne: Dii,  n t  ai ma de kp  guuzi g ia. **22** Ben Yesu b ne:  N t mazi.  N t  g n   n g n  v i.

Yesu z ga a z na

(Maa 4:35-41, Luk 8:22-25)

23 Yesu g   g r'o'it  guu, ben à  ban  t zi a  d  z n. **24** K ndo z ga a gb aa k ka s b la,  e v v i  e  kakaa  g ron. Yesu e ii oo, **25** ben à  ban  s zi, a  à v u w  b : Dii,  n wa m  si, w   kaat e me. **26** Ben à b n ne: Ludanaan k s n adeen ! À k  dia  v a v  l e ? Ben à f e  à g   ane k n  io, ben guu y  k tikiti. **27** Y  p  b  gb  p nc sae a  b : Gb  k paree tako bor n y ? Baa  a k n  io   à y  mam .

Z nn  g n  alede n  guu

(Maa 5:1-20, Luk 8:26-39)

28 K  Yesu bik  baa k a k pa Gadara b usun, z nde g n  plaa ken  b  mirakp te , a  m  w  d  le. A   p s i maamaa, gb ke   f  à b e gwero. **29** A  w i  l e

wà bè: Bón wá vĩ kõ ɔzii, Luda Né? N mɔ wéε tāwa kè ai à guroo gõ kán yó? ³⁰ Alède kpàsa bíta kúnyo kāaa, aɔɔe pó blee. ³¹ Ben zĩn pìno agbaa kpà Yesuné wà bè: Tó n pèwa, ñ wa gbarε alède kpàsa kèkāa guu. ³² Ben Yesu bène: À gá. Ben aɔ gòmíma aɔ gɛ alèdeno guu. Ben alède kpàsa pì wì bào píngi, aɔ sòro sísígeezí, aɔ sì sèben, ben aɔ gága í guu gwe. ³³ Ben alèdedárinó bàalè wà gè wéte guu, aɔ yã pìno tɔkènè kõn yã kè zǐndéenó lèo píngi. ³⁴ Ben wéteddeenó bòwé wà gáa da Yesule ní píngi. Kè aɔ à è, aɔ agbaa kpàne kè à bɔnne ní bùsun.

9

Gbẽ kaεna kẽkɔana (Maa 2:1-12, Luk 5:17-26)

¹ Yesu gɛ góro guu, à èara à sèbe bikù à kà a bε wéte. ² Ben gbékeno mònε gbẽ kaεna daεna gyâresebon. Kè Yesu è aɔ a náane vĩ, ben à bè gbẽ kaεna píne: Ma gbẽ, ñ n làakari kpáe! N durunnó kɛmma. ³ Ludayádanneri kenó kú gwe, ben aɔ ò ní nòse guu wà bè: Gbẽ beee e dɔkεe Ludaomε. ⁴ Yesu ní laasuu dɔ, ben à ní lá à bè: Bóyânzi ée laasuu zaaa leε a nòse guuzi? ⁵ Tó ma bè, à durunnó kɛa ke tó ma bè, à fεe à táa o, à kparee bé à aagaa? ⁶ Má ò le le àgɔ dɔ kè Gbëntee Né durunkènnena iko vĩ tɔtε kème. Ben à bè gbẽ kaεna píne: N fεe ñ n daεbɔ sé ñ tá bε. ⁷ Ben à fεe à tà bε. ⁸ Kè parii è le, vĩa ní kũ, aɔ Luda kè iko beee taka kpà gbënteenɔa tó bò.

Matiu sisina (Maa 2:13-17, Luk 5:27-32)

⁹ Yesu bò gwe, èe gëtεe, ben à gbẽ kè wè be Matiu è vëεna a bε'ɔsikpεn. À bène: N mó ñ témazi. Ben

à fée à tèzi. ¹⁰ Ké Yesu e pó bleee à bë, bë'cosirinò kõn durunkérinò kú gwe pari, aëe pó bleeo kõn à ibano ledo. ¹¹ Ké Farisinò è lë, ben aë à ibano là wà bë: Bóyänzi a dii e pó bleee kõn bë'cosirinò kõn durunkérinòzi? ¹² Ké Yesu yã pì mà à bë: Gbë kè aafia vñi bà kú kõn likita yãoro, sé gyaree. ¹³ À gá à laasuu lé yã kè këna Luda yãñ beee mìzi wà bë: Kõ wëndagwanan má yezi, èe kè sa'onanlo. Mée mó gbë maaanc sísiro, sé durunkérinò.

Léyina (Maa 2:18-22, Luk 5:33-39)

¹⁴ Ben Yaaya Batisikeri ìbanç mò að Yesu là wà bë: À kë dia wapinç kõn Farisinc weè lé yi, ben n ìbanç è yi seroo? ¹⁵ Ben Yesu yã lèkçziñne à bë: Nɔseri gbẽnç é posiaa ke gurwo kë à kúnyo nɔse guun yó? Auo, mɔde à gurwo é mó kë weé nɔseri pì bɔ n té, gbasa aðé lé yi sa. ¹⁶ Gbẽke è uta zii nambata na kõn pólé dufuoro, zaaké uta dufu é sõkçzi à kékçre, à zii fõna é kaara. ¹⁷ Wè geepiwë dufu ká tùu zii guuro. Tó wà kë le, tùu é pütämë, wëe pì é kwéé, tùu é yaka. Auo, wè geepiwë dufu ká tùu dufu guumë, aðégõ maa n pingi.

*Néñokpare fεε à bɔna gaan kɔn nɔgbɛ kɛ o kɛ Yesu
utaaο (Maa 5:21-43. Luk 8:40-56)*

18 Gur^o k^e Yesu e y^a beeeno ooñne, gbāade ke m^ò à k^ùe à a^e à b^e: Ma n^én^ogb^e g^a tia. N^mó n^o k^ea, eég^o k^ú w^èndio. **19** Ben Yesu f^{ee} à t^ezi k^ñ a ìban^o.

20 Nogb   kee k   gwe, aru    b  ea    k   w   kuri aw  eplaa.    m         k   Yesu uta l  ea    kp  e kpa.
21 Zaake    b  : Baa t   ma    k      utaa d  , m   k  k  a.

22 Yesu lìe à à è, ben à bë: Ñ n làakari kpáε, nɔgbë! Ma náane kë nì kë bé à n kékõa. Gwe gõo nɔgbë pì kékõa.

23 Kè Yesu kà gbäädee pì bε, à è wèe kure pεε, parii kĩ dɔ. **24** Ben Yesu bë: À a zĩnda gá. Né pì e garo, èe ii oomε. Ben aɔ̄e à lalandi kεε. **25** Kè wà pè gbēnɔa aɔ̄ bòe bàazi, ben Yesu ḡe kpén, à né pì kù a cɔa, ben à fεε. **26** Ben yã pì baaru dà bùsu pìla píngi.

Vlano kékõana

27 Kè Yesu bò gwe, vla gõon plaaanɔo tézi kõn wiiio wèe bee: Ñ wa wẽnda gwa, Dauda Bori! **28** Kè Yesu kà bε, vĩa pìno sɔ̄zi, ben à n lá à bë: Á ma náane vĩ kë mé fɔ̄ mà yã pì keareé? Aɔ̄ wèala wà bë: Lemε, Dii. **29** Ben à o kë ní wéεa à bë: Aḡo deare lán a ma náane kë nà. **30** Ben aɔ̄ wéε guu è. Yesu kpákẽnízi à bë: Aton o gbẽke maro. **31** Baa kõn beeee aɔ̄ ḡaa wà à baaru fāakõa bùsu pìn píngi.

Nénenade kékõana

32 Gurɔo kè vlaanɔo e bɔεε, wà mò Yesunε kõn zĩnde kè à néne naenao. **33** Kè Yesu zĩn pì góa, ben à yã ò. Yã pì bò parii sae aɔ̄ bë: Wéε yã beee tako e Isarailinɔ bùsun yāro. **34** Ben Farisinɔ bë: È zĩn goríma kõn zínnɔ kína gbääaomε.

Yesu gbēnɔ wẽnadadžna

35 Yesu ḡaa wétenɔa kõn lakutunɔ píngi, à yã dàńne ní aduakekpénɔ guu, à kpata kè bò Luda kiiia baaru nnaa kpàńne, à gyâreenɔ kékõa ní píngi kõn gbääasaideenɔ ní píngi. **36** Kè à parii è, ben aɔ̄ kène wẽnda, zaakε aɔ̄ kú bídin aɔ̄ lìkõa lán sãa kè aɔ̄ dãri vĩroonɔ bà. **37** Ben Yesu bë a ibanɔne: Pókekena bíta,

mode zíkerinco pariro. ³⁸ À wéé ke Buradeea le à zíkerinco gbaré aõ a pó keke.

10

*Yesu zìri gõon kuri aweeplaaanc diena
(Maa 3:13-19, Luk 6:12-16)*

¹ Yesu a ìba gõon kuri aweeplaaanc sisi, ben à n̄ gba iko aõ zinnco goríma, aõ gyáreeno kékõa kõn gbäasaideen o n̄ píngi. ² Zìri gõon kuri aweeplaaan píno tónon yè: Gbë kákku Simo kè wè bene Pita kõn à dâaro Anduruo, Zebedi né Yemisi kõn à dâaro Yohanao, ³ Filipi, Batolomiu, Tomasi, be'cosiri Matiu, Alafeu né Yemisi, Tadeu, ⁴ Simo Aïade kõn Yudasi Isikarioti kè bò à kpëeo.

*Yesu zìrinco zîna
(Maa 6:7-13, Luk 9:1-6)*

⁵ Kè Yesu e gõon kuri aweeplaaan píno zîi, à bëné: Àton gá bori pändeno kiiaro. Àton gë Samaria wéteno guuro. ⁶ À gá Isaraili kè aõ sàsã lán sää bànc kiia. ⁷ À gá àgõ waazi kee àgõ gaa à be: Kpata kè bò Luda kiia kà kñ! ⁸ À gyáreeno kékõa, à gënco fee bôna gaan, à kusuno kékõa wásawasa, à zinnco goríma. Lán á è pókekpasai nà, à keñne pókesisai. ⁹ Àton co da a bòkõnlo. ¹⁰ Àton bòkõlogomma séro ke uta plaadee ke kyatee ke gó, zaaké zíkeri kõ sìo à a póblee e. ¹¹ Wéte kè é kán píngi ke lakutu, à gbë maaa wëte à pitaa, àgõ kú gwe ai à gá gëo zéla. ¹² Tó a gë ua guu, à ì nncaa kpármma. ¹³ Tó uadeen o kõ sìo, a ì nncaa é gõnne. Tó aõe kõ sìo sôro, a ì nncaa é eara à sôkpaawa. ¹⁴ Guu kè wèe a sín ke wèe swâ kpá a yâziro, à bò ua ke lakutu pìn à lutë gogo a

gbánoa. ¹⁵ Yāpuraan mée ooare, yākpaekegurō zī wéetāmma kē Sōdōmu kōn Gōmōradeenō é ee égō sāo dē wéte pì deeno pōla.

*Yā kē eé Yesu iban̄ le onnēna
(Maa 13:9-13, Luk 21:12-17)*

¹⁶ Mée a zii lán sāano bà lewanno téme. Àgō làakari vī lán mlēnō bà, àgō dē yākekēr Isaacideenō ū lán pōtēenō bà. ¹⁷ À làakari kē gbēnteenōzi, zaake aṣé a kūkū wà a na yākpaekērinōne n̄ ozi, aṣé a gbēgbē n̄ aduakēkpēnō guu. ¹⁸ Weé gáao bùsu gbēnsinō kōn kínano kiia ma yānzi. Égō dēńne ma sèedadeenō ū kōn bori pāndenō. ¹⁹ Tó wà a kpam̄ma, àton yā kē é o ke yā kē é lim̄ma damu kero. Zī beeaa Luda bé é yā kē é oo da a lén. ²⁰ Èe kē ámbe é yā oro, a De Nini bé eé yā da a lén.

²¹ Vī kōn dāaronō é kō kpám̄ma wà dē. Denō é bō n̄ néno kpēe. Néno é bō n̄ denō kōn n̄ danō kpēe wà n̄ dē. ²² Gbē píngi é zaagu ma yānzi, mōde gbē kē zena gbāa ai à gurō léa é mísina e. ²³ Tó wèe wéé tāawa wéte ken, à bāa lé à tá à pānden. Yāpuraan mée ooare, é gá Isarailinō bùsu wétenō guu à yāa píngiro, Gbēntee Né é gīlaké à mó. ²⁴ Iba ègō dē a dannērilaro. Zīri ègō dē a diilaro. ²⁵ Tó iba a yādannēri gwena lè ke tó zīri a dii gwena lè, beeee mò lè. Tó wà tó kpà ua bēdeene Belezebubu, tó kē à zaaa dē beeelaan weé kpá à bēdeenōne.

*Zena kōn Yesuo gbēnō aē
(Luk 12:2-9)*

²⁶ Àton vīa keńnero. Pókee kuu utēna kē é bō gupuraaaro. Asiyyā kee kuu kē weé gí dōziro. ²⁷ À

yā kē mée ooare gusiaan o gupuraaa. À yā kē ée maa kpāikpāi kpàakpa ke gāale. ²⁸ Gbē kē a᷇è mèbaa kaatē, mōde a᷇è f᷇ wà ninii dèroonɔ, àton vĩa keñnero. À vĩa ke Ludane kē eé f᷇ à nini kōn mèo kaatē té guu pingi. ²⁹ Wè sātē mèn plaaa yá kɔbɔ donloo? Mōde a᷇ ke è lék tɔcte a De yādōna sairo. ³⁰ Baa a mìkānɔ, à à lé d᷇. ³¹ Beee yānzi àton vĩa kero. A bɛe de sātē pariinɔla.

³² Gbē kē zèmao gbēnɔ a᷇, mē zeo ma De kē kú musu a᷇. ³³ Gbē kē lé sèmazi gbēnɔ a᷇ sɔ, mē lé sézi ma De kē kú musu a᷇.

*Kēkēkɔana Yesu yānzi
(Luk 12:51-53, 14:26-27)*

³⁴ Àtongɔ daa ma mō le gbēnɔ gɔ nna kō anduna guunlo. Mée mō le gbēnɔ gɔ nna kō yānzinlo, sé feena kōzi. ³⁵ Ma mōme, le gɔgbē bɔ a de kpeɛ, nɔgbē bɔ a da kpeɛ, nɔzāree bɔ a zā da kpeɛ. ³⁶ Gbē bɔdeenɔ é gɔ à ibeennɔ û. ³⁷ Gbē kē ye a de ke a dazi dəmalaa e ká àgɔ də ma ìba ūro. Gbē kē ye a négɔgbē ke a nɔgbēzi dəmalaa e ká àgɔ də ma ìba ūro. ³⁸ Gbē kē èe a líkpangbāroo sé àgɔ téomaziro, adee e ká àgɔ də ma ìba ūro. ³⁹ Gbē kē à a wèndi kūna, adee é korazi. Gbē kē ḡì a wèndizi ma yānzi sɔ, adee égɔ wèndi v̄i.

*Láada ena yā
(Maa 9:41)*

⁴⁰ Gbē kē à a si ma simɛ. Gbē kē ma si sɔ, adee gbē kē ma zii sìmɛ. ⁴¹ Gbē kē annabi sì a annabiké yānzi é annabi láada e. Gbē kē gbē maaa sì a maaké yānzi é gbē maaa láada e. ⁴² Baa í ȳlin, gbē kē né kèkiinɔ doke gbà ma ìbaké yānzi, yāpuraan mée ooare, adee é kora a láadaziro.

11

*Yaaya Batisikeri zìrinɔ
(Luk 7:18-35)*

¹ Kè Yesu yã beeeno dà a ìba gɔ̄n kuri aweeplaaanɔne à yâa, à bò gwe, à gâa waazi kε ní wétenɔ guu, èe yã daańne.

² Zaa kpésiaan Yaaya Kirisi yâkənanɔ mà, ben à ìba keno zì ³añ à la, àmbe gbẽ kè eé mó ũ, ke wàgɔ́ wéé dɔ̄o gbẽ pàndezime? ⁴ Ben Yesu wèníla à bë: À gá yã kè ée maa ée ee gbã Yaayane à be, ⁵vìlanɔ e guu ee, erenɔ e tâa oo, kusunɔ e kẽekõa, swâdoonɔ e yã maa, gènɔ e fëee, takaasideenɔ e baaru nna waazi maa. ⁶ Aubarikadeen gbẽ kè è fu ma yâaroo û.

⁷ Kè Yaaya zìrinɔ tà, Yesu Yaaya yã ò pariine à bë: Bón a gaa gwa gbáan? Kâba kè ìa e nigãan yó? ⁸ Bón a gaa gwa saa? Gbẽ kè pókásã zãe danan yó? Pókásãmaadarinɔ ègɔ́ kú kíbemé. ⁹ Bón a gaa gwa saa? Annabin yó? Lemé! Méé ooare, à dë annabila se. ¹⁰ Zaaké Yaayan wà à yã kë Luda yân wà bë: Mé ma zìri gbaré n ã le à zé kekenne. ¹¹ Yápuraan méé ooare, nɔgbẽ né'ina guu gbẽkee e bɔ à kâ Yaaya Batisikéri ūro. Baa kõn beeeno gbẽ kè dë gbẽ kpëedee û kpata kè bò Luda kiia guu dëàla. ¹² Zaa gurɔ e Yaaya Batisikéri nà waazikənaa ai mɔna gbâa, wèè kõdëe këe wà gë kpata pìn, ben kùgbâadeenɔ e gëëen. ¹³ Musa kõn annabinɔ píngi gîlaké wà à yâ ò ai à gâa pé Yaayaa. ¹⁴ Tó é fɔ à sí, Yaaya pì bé à Ilia kè wà bë eé mó û. ¹⁵ Gbẽ kè swâ vî à ma.

¹⁶ Bón mé tɔɔrigbẽnɔ lékɔzio? Aɔɔ dë lán né kè aɔɔ kú yàra guu aɔɔe lé zuukɔzinɔ bà ¹⁷ wèè bee:

Wa kure pèare, ée õ wāro,
wa wēnda lè siare, ée sósobi kero.

18 Zaake Yaaya mò, èe buredi sóro, èe wēe miro, ben
wà bë zindéeme. **19** Kè Gbëntee Né mò, è pò ble,
è í mi, ben wà bë: Guturu wëmirime, be'cçsirinò
kõn durunkérinò gbënnamé! Mòde wè ñndò dò a
yákënaamé.

*Yesu zɔkakana wéte keno deenɔzi
(Luk 10:13-15)*

20 Ben Yesu fée à zɔka kà wéte kè à a dabuyā
paridee kènnò gbënnòzi, kè a ñòse nòsse liero
yänzi à bë: **21** Wäiyoo Kɔrazidéenò! Wäiyoo
Bëtësaidadeenò! Tó ma dabuyā kè má kè a téno
kè Taya kõn Sidò yã, le wéte pì deeno pòkásaanò
dàdańla, aò vëe tubura à gï kè nòselienà sèeda
ü. **22** Méé ooare, yákpaekégurò zí a wéetàmma
égò dë Tayadeenò kõn Sidòdeenò pòla. **23** A
Kapenamudeenò sò é gbâ à zò Ludaan yó? Weé
ɔ sɔazi ai gèwàan. Zaake tó wà dabuyā kè má
kèareenò kè Sɔdɔmu yã, le à kuu ai kõn a gbâao.
24 Méé ooare, yákpaekégurò zí a wéetàmma égò dë
Sɔdɔmudeenò pòla.

*Kámmabona Yesu kiia
(Luk 10:21-22)*

25 Zí beeaa Yesu bë: Baa, musu kõn tɔoteo Dii,
ma n sáabu kè, kè n yã beeeno ùte yâdòrinòne kõn
ñndòrinò, n bòo kyódòrisainòne. **26** Lemé, Baa, zaake
n poyezinamé. **27** Ma De pò píngi nàmè ma ɔzí.
Gbëkee Luda Né dòro, tó èe ke De Luda baasiro.
Gbëkee De Luda dòro, tó èe ke à Né kõn gbë kè Né
pì yezi à à ɔdɔańnenò baasiro.

²⁸ À mó ma kiia amoà kè á aso sena a kpasanç píngi, mé a gba zé à kámma bo. ²⁹ À ma gbóngó sé à yã dada ma kiia, a làakari é kpáe, zaake má busé bensõ ma nòse yïi. ³⁰ Ma gbóngó sena zï'üro, ma asoo tìisiro.

12

Kámmabogurç yâ (Maa 2:23-3:6, Luk 6:1-11)

¹ Gurç beeaa Yesu e pâa buraançla kámmabogurç zï. Nçaa e à ibanç dëe, ben aã pówee wòro, aãce soo. ² Kè Farisinç è le, ben aã bène: Ñ n ibanç gwa, aãce yã kè wè ke kámmabogurç zïroo kee. ³ Ben Yesu bènne: Ée kyó ke á è lán Dauda kè nà kõn a gbënc gurç kè nçaa e n dëeroo? ⁴ À gë Luda ua guu, àpi kõn a gbënc buredi kè wà kàe Ludane sò, buredi kè aã à sona zé vïro, sé sa'orinç. ⁵ Kè sa'ori kè aã kú Luda ua guu kámmabogurç zïnc è gurç pì yã daro, bensõ èe keñne taari üro, ée à kyó ke á è Luda yänloo? ⁶ Mëe ooare: Pó kè à bíta dë Luda ualaa kú kè. ⁷ Tó á yã kékii mì dñ, kè këwëndagwanan má yezi, èe ke sa'onanlo, le ée taarisaideenç taari ero. ⁸ Zaake Gbëntee Né bé à iko vñ kámmabogurçca.

⁹ Kè Yesu bò gwe, ben à gë n aduakékpén. ¹⁰ Gõgbë kee kú gwe, à o doo fëfëna. Gbëkenç e zé wëtëe wà yã di Yesua, ben aã à là wà bë: Gbëkékjanà kámmabogurç zï zé vï? ¹¹ Ben à wënlà à bë: Tó a gbëkee sâa vñ à zù wëen kámmabogurç zï, à gí gá à bozi? ¹² Gbëntee dë sâala zâ. Beeeyänzi maakëna kámmabogurç zï zé vñ. ¹³ Ben Yesu bë gõgbë pìne: Ñ n o poro. Kè à pòro, ben à kè a gbèn wásawasa

lán à doo bà. ¹⁴ Ben Farisinɔ bòe wà gáa wà yã gɔgɔ dian aɔé kε nà wà Yesu dε.

Zíkéri kè Ludaas è

¹⁵ Yesu dɔ, ben à gù gwe. Parii bò wà tèzi, ben à gyáree kè aɔ kú n téno kékɔa n píngi, ¹⁶ à gíne aɔ o gbé kè á dε à û. ¹⁷ Len Luda yã kè annabi Isaya ò kè lε, à bè:

¹⁸ Ma zíkéri kè má sén yè, ma yenzidee kè à yã è kámangu. Mé ma Ninii di à musu, eé yázdee da boriinɔnε.

¹⁹ Eé leokpakɔa kero, eé patamámaro, gbéke é à zo ka ma dɔ gáalero.

²⁰ Eé kàba kè kpá zén éro, eé fitia wéé'ibakena dero, ai à tó yázdee zì ble.

²¹ Bori píngi tāmaa égɔ dɔa.

Zín gona gbénɔa

(Maa 3:20-30, Luk 11:14-23)

²² Ben wà mò Yesunε kɔn zínde vía kè à néne naenao. Yesu à kékɔa, èe yã oo sa, èe guu ee. ²³ Ben yã pì bò gbénɔ sae n píngi wà bè: Dauda borii pìn yèroo? ²⁴ Kè Farisinɔ mà, ben aɔ bè: Gbé kékii é fɔ à zín gorímaro sé kɔn zínnɔ kí Belezebubu gbáao.

²⁵ Yesu n laasuu dɔ, ben à bè: Kpata kè à gbénɔ íbete kpà kɔo é kaate. Wéte ke ua kè à gbénɔ íbete kpà kɔo é gɔ bɛzí ûme. ²⁶ Tó Setān e a zínda goo gbénɔa, à íbete kpà a zíndaon gwe. À kpata é gí kε diamε?

²⁷ Tó Belezebubu gbáaan mèègɔ zínnɔ goooíma sɔ, a gbénɔ è n go kɔn dé gbáaaomε? Len a zínda gbénɔ a egé bò le. ²⁸ Tó Luda Nini gbáaan mèè zín goooíma, àgɔ dɔ kè kí kè Ludaas kà mò à a len gwe.

29 Dian gbẽ é kε nà à gẽ gõsagbãaa kpén à à póno séee? Séto à à yì gĩa, gbasa à à kpé kpokε. **30** Gbẽ kè dε ma gbẽ ūroo né ma ibeemε. Gbẽ kè èe pó kaakõamaoroo e fāakõame. **31** Beee yānzi mée ooare, Luda é gbēnɔ durunno kēñne kōn a tó zaaa kè aðè sísino píngi, mōde eé gbẽ kè à à Ninii tó zaaa sì kēro. **32** Tó gbẽ Gbēntee Né tó zaaa sì, Luda é kēñne, mōde tó gbẽ Luda Nini tó zaaa sì, eé adee kē anduna tiaa kékii guuro ke à kè èe mɔɔ.

*Gbẽ džna a yákenaa
(Luk 6:43-45)*

33 Tó lí maa, à né égõ maame. Tó lí zaa sõ, à né égõ zaame. Zaake líbeen wè lí dõa. **34** Gbēntee pitigoonɔ! Kè á zaa, à kè dia é fɔ à yã maaa oo? Zaake yã kè sw̄e pàñ lé è o. **35** Gbẽ maaa è à maaa bɔ à maaa kè kaena a guumε. Gbẽ zaaa sõ è à zaaa bɔ à zaaa kè kaena a guumε. **36** Mée ooare, yákpaekεgurɔ zĩ gbēnɔ é n̄ faasaiyã kè aðɔ ò tɔkε Ludane píngi. **37** Zaake yã kè n̄ ò bé eé yã nnaa kpámma kesõ à yã danla.

*Sèedagbekana Yesua
(Maa 8:11-12, Luk 11:29-32)*

38 Ben ludayādannerinɔ kōn Farisi keno bè Yesune: Danneri, wá yezi n̄ sèeda ke kε wà e. **39** Ben Yesu wèńla à bè: Tɔɔrigbẽ zaa ludanaanekεrisaideenɔ bé wè sèeda gbekama, mōde mē sèeda ke kεñnero, sé annabi Yunusa pó. **40** Lán Yunusa kè kpò ìsi gbεee guu nà fāantẽ kōn gwāavño ai gurɔ aagõ, len Gbēntee Né é ke le tɔɔten fāantẽ aagõ gwāavñ aagõ. **41** Yákpaekεgurɔ zĩ Ninevadeenɔ é fεe wà yã da tɔɔrigbēnɔla, zaake kè að Yunusa waazi mà, að n̄ nɔse lie, ben gbẽ kè bíta

de Yunusalaa kú kè. ⁴² Yākpaekegurō zī sōcmete kpa nōgbē kína é fēe à yā da tōrigbēnōla, zaake à bō zaa anduna léa à mō Sulemanu ūndōyā ma, ben gbē kè de Sulemanulaa kú kè sa.

*Zīn earana a bē ziia
(Luk 11:24-26)*

⁴³ Tó wà zīn gó gbēa, ègō likōaa zōo gukorin àgō vēekii wētee. Tó èe ero, ⁴⁴ ben è be: Mē liara mà tá ma bē ziiaame. Tó à kà gwe, è e à da pā, à waana wásawasa zéazea. ⁴⁵ Ben è gá à zīn kè aō pāsī dealaanō sée mèn swēplaa à suñyo aōe gē wà vēen. Lemē adee gwena zāa zaaa ègō de à káakupla. Góro dōnkō pì bé eé tōrigbē zaaanō bikū sō.

*Yesu danēnō
(Maa 3:31-35, Luk 8:19-21)*

⁴⁶ Kè Yesu e yā oo gbēnōne, ben à da kōn à dāaronō kà, aō zè bàazi, aō yezi wà yā oo. ⁴⁷ Ben wà bēne: N da kōn n dāaronō ze bàazi, aō yezi wà yā onyo. ⁴⁸ Ben à wēala à bē: Dén ma da ūu? Dén ma dāaronō ūu? ⁴⁹ Ben à o dō a ibanōa à bē: Ma da kōn ma dāaronōn yē. ⁵⁰ Zaake gbē kè è ma De kè kú musu poyezi kēen ma dāaro kōn ma dāreo kōn ma dao ū.

13

*Yālekōzina kōn pōwēefārio
(Maa 4:1-20, Luk 8:4-15)*

¹ Gurō dōnkō pì zī Yesu bō bē à gāa à vēe sēbe léa. ² Wà pàzi paripari, ben à gē à vēe góro'itēn, gbēnō gō zēna sīsīla ní píngi. ³ Ben à yā lēkōziñne pari à bē: Búbari ke bē à bō à gāa pōwēe fā. ⁴ Lán èe fāa nà, ben à keno lēe zé guu, bāanō mō wà blē. ⁵ À keno

lèe gbè sàra musu, gura kè bùsu vĩ bítarø, ben aጀ bጀe gጀo, kè bùsu bíta gwero yānzi. ⁶ Kè የfántē fée, ben aጀ té kù wà gàga kè aጀ kāsāa vĩro yānzi. ⁷ À kenø lèe lènø guu, ben lè fée à nàkɔremma. ⁸ À kenø sጀ lèe tɔcte maaa guu, aጀ fée wà né i, à kenø wée basɔsɔro, à kenø baaagጀgጀ, à kenø baaakurikuri. ⁹ Gbጀ kè swā vĩ à ma.

¹⁰ Ben Yesu ibanø sጀzi, aጀ à là wà bè: Bóyānzi née yā oońne kōn yālekkɔzinaozi? ¹¹ Ben à wènla à bè: Luda a gba zé à kpata kè bጀ à kiia asiinø dጀ, mode èe n gba zéro. ¹² Zaake gbጀ kè pጀ vĩin, Luda é kaaranø ai àgጀ dizi. Gbጀ kè pጀke vĩroo sጀ, baa à néngo kè à vĩ Luda é sía. ¹³ Beeee yānzin mée yā oońne kōn yālekkɔzinaozi, le aጀ guu gwa pጀke'ena sai, aጀ swā kpá yāmasai, à dɔrø dɔna sai. ¹⁴ Luda yā kè annabi Isaya ò kémma à bè:

Aጀégጀ swā kpaa yākemana sai,
aጀégጀ guu gwaa pጀke'ena sai.

¹⁵ Aጀ nòse vĩro le aጀton ñndጀ kūro yānzi,
aጀ swā gbāa le aጀton yā maro yānzi,
aጀ wée kpakɔrena le aጀton guu ero yānzi,
zaake aጀ yezi wà ae dɔma mà n gba aafiaro.

¹⁶ Aubarikadeenø a ū kè a wée e guu ee, bensጀ a swā e yā maa. ¹⁷ Yāpuraan mée ooare, annabinø kōn gbጀ maaanø kuu yā pari, aጀ yezi wà pጀ kè ée eenø e, aጀe ero, aጀ yezi wà yā kè ée maanø ma, aጀe maro.

¹⁸ À pጀwéefāri yā mì dጀ sa. ¹⁹ Tó gbጀ kpata kè bጀ Luda kiia yā mà ben èe dɔrø, Setān è mጀ à pጀ kè wà tጀ à swè guu pì síame. Pጀwée kè lèe zé guu mìn gwe. ²⁰ Pጀwée kè lèe gbè sàraa sጀ, beeen gbጀ kè yā mà à sì gጀo kōn pɔnnaaao ū. ²¹ Zaake à kāsāa vĩro, è kε gurø

plaaro. Tó yā'ōamma à lè ke tó wà wéé tāa yā pì yānzi, è fumē gōo. ²² Pówēe kē lèe lènō guu dē lán gbē kē yā mà a sì bà, mōde anduna yā kāhānkēna kōn yena auzikizio è nakōrēa, ben è gō àre sai. ²³ Pówēe kē lèe tōtē maaa guu dē lán gbē kē yā pì mà à à dōrō dōo bà. È kē kaarana pó ū, aō keno basōsōro, keno baaagōgō, keno baaakurikuri.

Yalekōzina kōn sèfōo

²⁴ Yesu yā pānde lèkōziñne à bē: Lán kpata kē bō Luda kiia dē nān yē: Gbēke ése maaa tō a buraa. ²⁵ Gurōo kē wēe ii oo, ben à ibēe mō à fōo wéé fā ése pīn, ben à gē zéla. ²⁶ Kē ése nō sì èe piaa, ben fōo pī bō gupuraaa. ²⁷ Ben buradee zīkerinō mō wà bēne: Dii, pōwēe maaan nō tō n buranloo? Fōo gāa bō māmē? ²⁸ Ben à bēñne: Ibēe bé à beeē kē. Ben zīkerinō bēne: Nō yezi wà gá wurewuren yō? ²⁹ Ben à bē: Auo! Tó ée wurewuree, é wure kōn éseome. ³⁰ À tó aō fēe ledo ai pōkēguro. Mé o pōkērinōne aō fōo pī kē gīa, aō à bakaa yi té pō ū, gbasa wà ése kē wà kā ma dōn.

Yalekōzina kōn musadi wéeo (Maa 4:30-32, Luk 13:18-19)

³¹ Yesu yā pānde lèkōziñne à bē: Kpata kē bō Luda kiia dē lán musadi wéé kē gbē sē à tō a buraa bāmē. ³² À wéé kete dē pōwēenōla píngi, mōde tó à fēe, è kē bíta dē dō pōnōla píngi. È lí kē ai bāanō è mó wà zōzō à gānōa.

Yalekōzina kōn burēdissē'ēzēo (Luk 13:20-21)

³³ Yesu yã pãnde lèkɔziñne à bè: Kpata kè bò Luda kiia dë lán buredisese'ëzé kè nɔgbë sè à kà flawa zaka lé aagɔɔ guu à yâkɔtè píngi bà.

*Pó kè tò Yesu yã lèkɔziñne
(Maa 4:33-34)*

³⁴ Yesu yã beeeno ò gbënoñe kõn yâlekɔzinao. Èe yâke oñne yâlekɔzina sairo, ³⁵ le yã kè annabi ò kë yânzi, zaakè à bè:

Mé lé wë mà yâlekɔzina oñne,
mé yã kè utena zaa andunakaegurɔɔ oñne.

Sɛfɔɔ yã bɔkɔtēna

³⁶ Ben Yesu gbëno tò gwe à tà bë. À ìbanɔ sɔ̄zi aɔ bè: N̄ buru fɔɔ yã bɔkɔtè kewe. ³⁷ Ben à bëñne: Pówëemaatɔri né Gbëntee Némë. ³⁸ Buru né anduname. Pówëe maa né kpata kè bò Luda kiia gbënoñme. Fɔɔ né Setân gbënoñme. ³⁹ Ibëe kè n̄ tɔ̄ né Ibilisimë. Pókékëna né andunayâagurɔɔñme. Pókérinɔ né malaikanɔñme. ⁴⁰ Lán wè fɔɔ kë wà ká téñ nà, len eé kë le andunayâagurɔ. ⁴¹ Gbëntee Né é a malaikanɔ gbarë aɔ gbëkékérinɔ kõn zaakerinɔ bɔë a kpata gbëno té n̄ píngi, ⁴² aɔ n̄ ká té pâsî guu. Gwen aɔé ñ dɔn wà ñ di n̄ musu. ⁴³ Ben gbë maaano égɔ té kée lán ɔfántè bà kpata kè bò n̄ De kiia guu. Gbë kè swã vĩ à ma.

Yâlekɔzina kõn auzikio

⁴⁴ Kpata kè bò Luda kiia dë lán auziki kè utena tɔɔtè guu bàmë. Kè gbëke bòa, à kèkè à ùtë, ben pɔnnaa guun à tà à pó kè à vñinɔ yà píngi, ben à tɔɔtè pì lù.

Yâlekɔzina kõn gbë bëedeeo

45 Lán kpata kè bò Luda kiia dε nàn yè dɔ. Laatari bé èe òso maaanɔ wεtεε. **46** Kè à òso ɔɔdee è, ben à tà à pó kè à vĩinɔ yà píngi, ben à òso pì lùo.

Yalekɔzina kɔn táaruo

47 Lán kpata kè bò Luda kiia dε nàn yè dɔ. Wà táaru kpà sèben, à kpò bori sãnda píngi kù. **48** Kè à pà, wà gàe wà bikùo baa, ben wà v̄ee wà à maaanɔ plèple wà kà gbíin, wà à zaaanɔ kwèe. **49** Len eégɔ dε le andunayãagurɔ. Malaikano é mó gbẽ zaaanɔ sée wà n̄ bɔ gbẽ maaanɔ té, **50** aɔé n̄ ká té pâsī guu. Gwen aɔé ó dɔn wà o di n̄ musu. **51** Ben Yesu n̄ lá à bè: A yã beeeno mì dɔ sa píngi? A ñ wèala wà bè: Ee! **52** Ben à bëíne: Tó yădanneri kpata kè bò Luda kiia yã dàda, eégɔ dε lán bεdee kè è pó dufu kɔn à ziio bɔ a làasi guu bàme.

*Nazaretideenɔ gina Yesuzi
(Maa 6:1-6, Luk 4:16-30)*

53 Kè Yesu yã beeeno lèkɔzińne à yåa, à bò gwe, **54** à gàa a bε wéte, ben èe yã daańne n̄ aduakεkpεn. À yã bò n̄ sae aɔ bè: Mákpan gẽgbẽ pì ɔndɔ kɔn dabuyã beeeno èn? **55** Lí'ari nén yèroo? À da tón Mariamaroo? À dãaronɔn Yemisi kɔn Yusufuo kɔn Simɔo kɔn Yudao ūroo? **56** À dãrenɔ kúwao kèroo? À yã beeeno è mámε píngii? **57** Ben aɔ gizi. Yesu bëíne: Annabi ègɔ bëe sairo, sé à bε wéte kɔn à uao. **58** Èe dabuyã kε gwe pariro, kè aɔɔe à náane kero yãnzi.

14

*Yaaya Batisikeri gana
(Maa 6:14-29, Luk 9:7-9)*

¹ Gurɔ mɔà bùsu pì kí Herɔdu Yesu baaru mà.
² Ben à bè a ìbanɔnɛ: Gbẽ pì né Yaaya Batisikɛrimɛ.
À fɛe bɔna gaan, beeeyānzi à gbāaa è èe
dabuyānɔ kɛezi. ³ Zaakɛ Herɔdu Yaaya kù yā, à mɔ
kàa, à à dà kpésiaan a v̄li Filipi nañ Herɔdia yānzi.
⁴ Zaakɛ Yaaya ègɔ beenɛ: N Herɔdia kūna nɔɔ ũ zé
v̄iro. ⁵ Herɔdu yezi à à dɛ, mɔde èe v̄ia kɛe gbēnɔnɛ,
zaake aɔ à annabikɛe sì.

⁶ Herɔdu igurɔ làa kɔkɔ zĩ Herɔdia nénɔkpare ɔ
wàa gbẽ kè aɔ mɔ gweenɔnɛ, ben à kè Herɔdunɛ nna
maamaa. ⁷ Ben à lé gbè à bè: Má la dà kè mé n gba
pó kè n à wéé kɛma píngi. ⁸ Ben à da yā kàkanɛ à be:
N ma gba Yaaya Batisikɛri mì dana pɛrenti guu kè
tia. ⁹ Ben kína pɔɔ yàka, mɔde kè à la dà nibɔnɔ wáa
yānzi à bè wà kpáazi. ¹⁰ Ben à gbẽ zì wà Yaaya mì
zɔ kpésiaan. ¹¹ Kè wà mɔ kɔn à mìo dana pɛrenti
guu, wà kpà né pìa, ben à gàao a dane. ¹² Ben Yaaya
ìbanɔ mɔ wà à gè sè wà v̄li, ben aɔ gàa wà ò Yesunɛ.

*Yesu pɔblekpana gɔgbẽ gɔɔn bɔrɔ sɔɔroonɔa
(Maa 6:30-44, Luk 9:10-17, Yoh 6:1-15)*

¹³ Kè Yesu yā pì mà, ben a gɛ góro'ite guu, èe gaa
gusaɛ le àgɔ kú ado. Kè gbēnɔnɔ mà, aɔ bò wéte kɔn
wéteo pari wà pɛezi kɛse. ¹⁴ Kè Yesu bò góro guu, à
gbēnɔ è paripari, ben aɔ kènɛ wénda, ben à gyaree
kè aɔnɔ kú n téno kékɔa. ¹⁵ Kè uusie kè, à ìbanɔ sɔzi
aɔ bè: Gura kékii né sɛtɛ pɔrɔtumɛ, bensɔ guu e sii.
N gbēnɔ gbarɛ aɔ tá lakutunɔ guu, aɔ pɔblee wéte
wà lú. ¹⁶ Ben Yesu wénlà à bè: Èe kɛ tiasi aɔ táro.
À pó kpámma aɔ ble. ¹⁷ Ben aɔ bène: Buredi mèn
sɔro kɔn kpɔ mèn plaaaon wá v̄i kè. ¹⁸ Yesu bènɛ:

À móome kè. ¹⁹ À ò gbë pìnochne aõ vëe sëa, ben à buredi mèn sçoro kõn kpò mèn plaaa pìno sè, à a wéé sè musu, à aubarika dàn. Ben à buredi pì lìlikòrè à kpà a ibanca, aõ kpàatete gbënochne. ²⁰ Aõ pó blè wà kã n píngi. Ben wà à kpaaa kè gôñc sèe gbíi kuri aweeplaaa pà. ²¹ Gôgbë kè aõ pó blènõ kà gôñc bɔrɔ sçoro taka, nɔgbëñc kõn néñc baasi.

*Yesu tâa'ona sèbe laa
(Maa 6:45-52, Yoh 6:16-21)*

²² Yesu gã nà a ibanca gôñc aõ gë góro'iten, aõ dònè aë gana sèbe baa kãa kpa ai àgô parii gbarè. ²³ Aõ gbarèna gbera, à dìdi sìnsi musu à adua ke ado. Guu e sii, à kú gwe ado. ²⁴ Góro'ite pì kà zà kõn í léao, ben í e gó pì yípayípaa kè zàga'ía kàkańzi yänzi. ²⁵ Gudønao Yesu gâa n kiia, èe tâa oo íla. ²⁶ Kè aõ à è èe tâa oo íla, ben swè këngu aõ bë: Gèwâadeemè! Aõ wii lè kõn vïao, ²⁷ ben Yesu bëñne gôñc: À a làakari kpáe, mámbee! Åton tó vïa a kûro. ²⁸ Ben Pita bëñne: Dii, tó mbeee, n tó mà tâa o íla mà mó n kiia. ²⁹ Ben Yesu bë: N mó! Ben Pita bò góro guu, èe tâa oo íla èe gaa à kiia. ³⁰ Kè à è ía e kakaa, ben vïa à kû. Èe vlëee, ben à wii pè à bë: Dii, n ma mì sí. ³¹ Gwe gôñc Yesu o bò à à kû, ben à bëñne: Ludanaanekësânade! Bóyänzi n seka këzi? ³² Kè aõ gë góro guu, ía zè. ³³ Ben gbë kè aõ kú góro guuno dònzi kène aõ bë: Luda Néme n ù yâpura.

*Yesu gyâreeno këkñna zaa Genesareti
(Maa 6:53-56)*

³⁴ Kè aõ bikû baa, aõ kà Genesareti bùsun.
³⁵ Gwedeeno Yesu dò, ben aõ à baaru dàgula bùsu

pìn píngi, ben wà mònε gyăreeno ñ píngi. ³⁶ Wà wéε kèa lε wà o ke baa à uta léa. Ben gbë kè aõ o kèano këkõa ñ píngi.

15

Feeakaarayā (Maa 7:1-13)

¹ Farisi kenɔ kõn ludayādanneri kenɔ bò Yerusalemu aõ mò Yesu kiia, ben aõ à là wà bë: ² Bóyānzi n ibano ègõ wa dezino feeakaarayā kūnarozi? Aõè o pípi gbasa wà pó blero. ³ Ben Yesu wéňla à bë: Bóyānzin eè gí Luda yádienanɔzi àgõ a feeakaarayā kúna? ⁴ Zaake Luda bë, à bëe lí a de kõn a daone. À bë dɔ, gbë kè à a de ke a da kpe bò, wà adee de. ⁵ Apinɔ sõ eè be, tó gbë bë a de ke a dane, pó kè á vĩ à ñ kpe dao gõ Luda pó ũ, ⁶ àsun a de kpe daoro. Lemε eè Luda yã ke famma le, le àgõ a feeakaarayā kúna yānzi. ⁷ A mōnafikideeno! Isaya annabikeýa ò a yã musu wásawasa à bë:
⁸ Bori beeé è bëe limεe kõn léomε,
aõ swè kúmaro.
⁹ Aõègõ dɔnzi keenε pāmε,
gbëntee yázekpareñ aõè dañne.

Ya kè è tó wàgõ gbásī (Maa 7:14-23)

¹⁰ Ben Yesu parii sisiasi à bë: À swã kpá à yã ma. ¹¹ Èe ke pó kè è gẽ lén bé è tó gbë gõ gbásiro. Yã kè è bɔ lén bé è tó gbë gõ gbásī. ¹² Ben a ibano sɔzì aõ bë: Ñ dɔ kè Farisinɔ yã pì mà à ñ zɔ ñ swènloo? ¹³ Yesu wéňla à bë: Pó kè ma De kè kú musu e tɔro weé wurεmε. ¹⁴ À ñ tó gwe. Vía dɔn'aedeenɔmε! Tó vía gò kúna

vìanε, aጀ plaa n̄ píngi é si wèεmmε. ¹⁵ Pita bène: N̄ yā pì bɔkɔtεwe. ¹⁶ Ben Yesu bè: A laasuu kpé yǐ seጀ? ¹⁷ Á dጀ kጀ pጀ kጀ gጀ lén è tá gbεεen gbasa à bɔ mènloo? ¹⁸ Yā kጀ è bɔ lén sጀ è bɔ swጀ guumε. Àmbe è tó gbጀ gጀ gbāsጀ. ¹⁹ Zaake zaa swጀ guun laasuu zaaa è bɔn: Gbጀdεna, zinakεna, pጀpākεna, kpāi'ona, eγetona kጀn gbēsጀsጀnao. ²⁰ Yā beeeno bé è tó gbጀ gጀ gbāsጀ, pጀblena ɔpipisai è tó gbጀ gጀ gbāsጀro.

*Nጀgbጀ zጀtጀ wጀεekεna
(Maa 7:24-30)*

²¹ Ben Yesu bጀ gwe, à gጀa Taya kጀn Sidጀo bùsun. ²² Kanaa nጀgbጀ kee kú bùsu pìn, à mጀ à wii pጀzi à bè: Dii, Dauda Bori, n̄ ma wጀnda gwa. Zጀn e wጀe tāa ma nጀnokparεa maamaa. ²³ Ben Yesu e weàlaro. À ibanɔ sጀzī, aጀ wጀe kጀa wà bè: N̄ pጀ nጀgbጀ pጀa, zaake ègጀ téwazi kጀn wiiomε. ²⁴ Yesu wጀnla à bè: Isarailinɔ sጀsāna lán sāanɔ bàme. Aጀ kiian Luda ma zጀn ado. ²⁵ Ben nጀgbጀ pì mጀ à kùene à bè: Dii, n̄ ma ūanka. ²⁶ Yesu bène: À maa wà nጀnɔ pጀblee sé wà zu gbēenɔnero. ²⁷ Ben nጀgbጀ pì bè: Yāpurame Dii! Mጀde baa gbēenɔ è pጀble buru kጀlèe n̄ dii teebu gጀzīnɔ sጀse. ²⁸ Ben Yesu wጀàla à bè: Nጀgbጀ, n̄ ma náane vጀ bíta. À kenne lán n̄ yezi nà. Ben à nጀnokparε pì aafia è zጀ pጀa gጀ.

Yesu gyāreenɔ kጀkɔana pari

²⁹ Yesu bጀ gwe à gጀa èe dɔɔ Galili sጀbezi, ben à bikū à vጀe sጀsīa. ³⁰ Wà mጀne kጀn εrenɔ kጀn vìanɔ kጀn gbጀ kጀkūnancɔ kጀn swጀdoonɔ kጀn gyāre pāndenɔ paripari. Wà n̄ kāe à ae, ben à n̄ kጀkɔa. ³¹ Kጀ gbēnɔ è swጀdoonɔ e yā oo, gbጀ kጀkūnancɔ e gጀ.

wásawasa, εrenco e táa oo, vianco e guu ee, yā pì bò
ní saε, ben aõ Isarailinc Luda sáabu kpà.

*Yesu pblekpana gōn bōrō siigōnōa
(Maa 8:1-10)*

³² Yesu a ibano sisiazi à bèné: Gbē kēnō kème wénda, zaake aõ gíake wà kúmao gurō aagō, ben aõ póke vĩ wà blero. Má yezi mà ní gbaré kōn nɔaaoro, le guu tón limma zénlo yánzi. ³³ Ben a ibano à là wà bë: Mákpan wé póblee en sète pòrōtu kë, à parii kë taka kää? ³⁴ Ben Yesu ní lá à bë: Burédi mèn ügban á vīi? Aõ bë: Mèn swéeplaamé kōn kpò kete kenō. ³⁵ Ben à bë parii vée tōte. ³⁶ Ben à burédi mèn swéeplaaaa pìno sè kōn kpòno, à sáabu kë, ben à lìlikōre à kpà a ibanoa, aõ kpà gbēnōa. ³⁷ Baade píngi pó blè wà kà. Wà à kpaaa kë gōnō sèe ai gbíi swéeplaaaa pà. ³⁸ Gōgbē kë aõ pó blèno kà gōn bōrō siigō, nɔgbēnō kōn néno baasi. ³⁹ Kë Yesu gbēnō gbàre, ben à gè góro'ite guu, à gàa Magadã bùsun.

16

*Farisino monafiki
(Maa 8:11-21, Luk 12:54-56)*

¹ Farisino kōn Sadusino mò Yesu kiia le aõ à yō wà gwa, ben aõ à gbèka à sèeda ke keñne kōn Luda gbääao wà e. ² Ben Yesu wènla à bë: Tó ḡfantē gè kpén eè be, ludambéé é kékä, zaake à tēa kù. ³ Tó kóngomé eè be, lou é ma gbää, zaake ludambéé de tē gèegéé. Á ludambé wéé dökōzi, mòde ée fɔ à gurō kékii sèeda dōro. ⁴ Tōrigbē zaa ludanaanekeraideenō bé wè sèeda gbekama,

mōde mē sēeda ke keñnero, sé Yunusa pō. Ben à n̄ tō gwe à tà.

⁵ Kè à ibanɔ̄ bikù baa gwe, buredi kūsāe yā sāngu.

⁶ Ben Yesu bēñne: Àgɔ̄ a zīnda kūna dɔ̄! À làakari ke Farisinɔ̄ kōn Sadusinɔ̄ buredisē'ẽzēzi. ⁷ Ben aɔ̄e beekɔ̄ne: Kè wée buredi séro yānzin à ò lezi. ⁸ Yesu dōm̄ma, ben à n̄ lá à bē: Ludanaanekēsānadeenɔ̄, bóyānzin ée beekɔ̄ne kē á buredi vīro yānzimēzi?

⁹ Ai tia ée dōroo? Buredi mèn sɔ̄roo kē má kpà gɔ̄n bɔ̄rɔ̄ sɔ̄roonɔ̄a yā e d̄aguroo? Á sèe gbíi ūgbame? ¹⁰ Buredi mèn swēplaaa kē má kpà gɔ̄n bɔ̄rɔ̄ siigjɔ̄nɔ̄a sɔ̄, á sèe gbíi ūgbame? ¹¹ Bóyānzin ée dɔ̄ kē buredi yān mēe oareroroz? À làakari ke Farisinɔ̄ kōn Sadusinɔ̄ buredisē'ẽzēzi! ¹² Ben aɔ̄ dō sa èe ke buredisē'ẽzē yān èe ooñne wà làakari keziro, Farisinɔ̄ kōn Sadusinɔ̄ yādannenamē.

*Yesu mesayake ona
(Maa 8:27-30, Luk 9:18-21)*

¹³ Kè Yesu kà Sizarea Filipi bùsun, ben à a ibanɔ̄ là à bē: Dén gbēnɔ̄ è be Gbēntee Né dē à ūu? ¹⁴ Aɔ̄ wèàla wà bē: Gbēkenɔ̄ è be Yaaya Batisikrimē, gbēkenɔ̄ è be Ilia, gbēkenɔ̄ è be dɔ̄ Yeremaya ke annabi yāanɔ̄ doken n ū. ¹⁵ Ben à n̄ lá à bē: Apinɔ̄ sɔ̄, dén eè be má dē a ūu? ¹⁶ Simɔ̄ Pita wèàla à bē: Mesayan n ū, Luda Wèndide Né. ¹⁷ Ben Yesu bēñne: Aubarikadeemē n ū, Yunusa né Simɔ̄! Zaakē èe ke gbēntee bé à yā beeë dànnero, ma De kē kú musumē. ¹⁸ Mēe oonne: Pitamē n ū, gbèsi pìn mē ma sɔ̄si káea. Gèwāa gbāa é zì blearo. ¹⁹ Mē kpata kē bò Luda kiiia mònенɔ̄ kpámma. Pó kē n̄ yì tɔ̄te yina musu. Pó kē n̄ pòto tɔ̄te potona musu. ²⁰ Ben Yesu a ibanɔ̄ swā sùkāñne le aɔ̄ton o gbēkenē kē Mesayan a ūro.

*Yesu a ga kɔn a fεεnao yā'ona
(Maa 8:31-9:1, Luk 9:22-27)*

²¹ Zaa gurɔ beeεean Yesu e a Yerusalεmu gana yā bɔkɔtεe a ibanɔnε à bè, séde à wéεtāmma e maamaa gbɛnsinɔ kɔn sa'orikinɔ kɔn ludayādannerinɔ ɔzī, weé a dε, à gurɔ aagɔdee zī é fεε. ²² Ben Pita gào kpado, èe giine à bè: Kai Dii! Bee é n lero! ²³ Ben Yesu liε à bè Pitane: Ñ gumε gwe Setān! Ñ yezi ñ zé zɔmεmε. N laasuu né Luda pónlo, gbɛntee pómε.

²⁴ Ben Yesu bè a ibanɔnε: Tó gbɛ yezi à kε ma ìba ū, séde à gí a zǐnda wɛndizi, à a líkpangbāroo sé à téomazi. ²⁵ Gbɛ kè yezi àgɔ a wɛndi kūna é korazi. Gbɛ kè gì a wɛndizi ma yānzi sɔ, adee bé eégɔ wɛndi vĩ. ²⁶ Tó gbɛ gɔ anduna vĩ píngi, tó à kòra a wɛndizi, bɔ àren eé ee? Bón gbɛ é e à a wɛndi lendee kpáo? ²⁷ Zaakε Gbɛntee Né é liara à su a De gakui guu kɔn a malaikanɔ, gbasa à fĩa bo baadene a yākεnaa. ²⁸ Yāpuraan méé ooare, gbɛkenɔ kú gura kè aɔé garo ai aɔ Gbɛntee Né e, èe suu kína ū.

17

*Yesu lina
(Maa 9:2-13, Luk 9:28-36)*

¹ Gurɔ swεedoo gbéra Yesu Pita kɔn Yemisio kɔn à dāaro Yohanao sèè à gáańyo kpii lezīa nt̄ee. ² Ben à lì n wáa. A uu e té kεe lán ɔfántē bà, à pókásāanɔ gɔ pú fénfen lán loupina bà. ³ Ben Musa kɔn Iliao bò wà mɔńzi, aɔɔe yā oo kɔn Yesuo. ⁴ Ben Pita bè Yesune: Dii, à maa kè wá kú kè. Tó n yezi, mé kutaa dɔ mèn aagɔ, n pó mèn do, Musa pó mèn do, Ilia pó mèn do. ⁵ Gurɔ kè èe yā oo, ludambε lugu tékēna

dàníla, ben aጀ kòto mà à guu à bè: Àmbe ma Né mèn do léle yenzidee ū, à yã è kámagu. À à yã ma. ⁶ Kè à ìba pìno kòto pì mà, vĩa ní kũ maamaa, aጀ dàe ní puua. ⁷ Ben Yesu sɔ̄ñzi, à o kèrnma à bè: À fεε, àton vĩa kero. ⁸ Kè aጀ wée sè musu, aጀœ gbẽke ero, sé Yesu ado.

⁹ Kè aጀœ pitaa kpiii pìa, Yesu dìeñne à bè: Aton wéegupu kè á è yã o gbẽke maro ai Gbẽntee Né fεε bona gaan. ¹⁰ Ben à ìbanɔ à là wà bè: Bóyãnzin ludayãdannerino è be Ilia bé eé mó kákuzi? ¹¹ Ben à wéňla à bè: Ilia é mó yāpuramε, eé yã píngi kekε a gbèn. ¹² Mጀde mée ooare, Ilia mò kò, ben aጀœ à dጀro, ben aጀ ní poyezi kène. Len aጀœ wée tā Gbẽntee Néa le dɔ. ¹³ Ben à ìbanɔ dጀ kè Yaaya Batisikerin à téa.

Négbé zĩnde kékjana (Maa 9:14-29, Luk 9:37-42)

¹⁴ Kè aጀ kà parii guu, gõgbé ke mò à kùe Yesunε ¹⁵ à bè: Dii, n̄ ma né wẽnda gwa, zaake gasindadeemε. È nawẽa ke maamaa, ègõ léee téen ke ín baabɔe. ¹⁶ Ma mɔo n ìbanɔnε, aጀœ fɔ wà à kékjaro. ¹⁷ Ben Yesu bè: Tɔɔrigbé yakana ludanaanekeraisaideeno! Mégõ kúao ai bɔremε? Mégõ menaaaao ai bɔremε? À móme né pìo kè. ¹⁸ Yesu ḡi zĩn pìnε, ben à gó né pìa, à kékjá gwe gɔo.

¹⁹ Beee gbera Yesu ìbanɔ sɔ̄zi nt̄ee, aጀ à là wà bè: À kè dia wée fɔ wa pé zĩn pìa à bɔro? ²⁰ À wènla à bè: Kè á Luda náane vĩ bítarø yãnzime. Yãpuraan mée ooare: Tó á Luda náane vĩ féte lán εfɔ wée bà, é o kpiii kékjine à gu kè à gá kää, eé ke le. Yake é a furo. ²¹ Zĩn kè taká è sí boro, sé kɔn aduakənao kɔn léyinao.

*Yesu εara à a ga kɔn a feεnao yā'ona
(Maa 9:30-32, Luk 9:43-45)*

²² Gurɔ kè à kú kɔn a ibanɔ ledo Galili, à bène: Weé Gbëntee Né nañne ñ ɔzī, ²³ weé à dε, à gurɔ aagɔdee zī eé fεe. Ben aɔ nɔsε yàka maamaa.

Luda ua ɔɔ fiabona

²⁴ Kè aɔ kà Kapenamu, Luda ua ɔɔsirinɔ mò wà Pita là wà bè: A danneri è Luda ua ɔɔ kpároo? ²⁵ Pita wèńla à bè: È kpá. Kè Pita e gεε bε, Yesu gñakε à bène gɔɔ: Simɔ, dénon anduna kè kínanc è bε'ɔɔ ke yàra'ɔɔ síńmaa? Aɔ nénon yɔɔ ke gbε pāndenɔmε? N yã pì è diaa? ²⁶ Pita bè: Gbε pāndenɔmε. Yesu bène: Tó lεmε, aɔ néno bà kuuro. ²⁷ Mɔde le wa yã tón ɔm̄maro yānzi, ñ gá ñ daburu da sèbe guu. Kpò káaku kè né kū, ñ à lε wε, nε ɔɔ e à guu. Ñ bee sé ñ kpámma, mapi kɔn mpio pó û.

18

*Tεna Yesuzi lán né bà
(Maa 9:33-37, Luk 9:46-48)*

¹ Zī beeaa Yesu ibanɔ mò aɔ à là wà bè: Dé bε à dεńla kpata kè bò Luda kiia gbénɔ téε? ² Ben Yesu né féte ke sìsi à à zè ñ aεzī ³ à bè: Yāpuraan mée ooare, tó ée nɔsε lie a gɔ lán né féte báro, é gε kpata kè bò Luda kiia guuro. ⁴ Gbε kè à a zínda bùsa à gɔ lán né féte kékii bà, àmbe dεńla kpata kè bò Luda kiia gbénɔ té. ⁵ Gbε kè né beeetaka sì ma ibakee yānzi, mámbe à ma si.

*Yā kε è tó wà sásā
(Maa 9:42-48, Luk 17:1-2)*

⁶ Tó gbε tò né kè ma náane vī kékiiinɔ doke sàsà, eégɔ sàɔ adeene wà wísilɔgbε gbèntε dɔ à waale wà

à zu sèbe lòn. ⁷ Wāiyoo anduna, kè yā kè è tó wà sāsā kú à guu yānzi. Séde yā kè è tó wà sāsā gō kuu, mōde wāiyoo gbē kè sāsāna yā pì bò à kiia. ⁸ Tó n oo ke n gbá bé è tó ñ sāsā, ñ zō ñ zīnna. À sānnne ñ gē wēndi guu kōn o kusuo ke ere ū dē n gō o mèn plaaa ke gbá mèn plaaa vīla wà n zu té kè è garoo guu. ⁹ Tó n wéé bé è tó ñ sāsā, ñ bō ñ zīnna. À sānnne ñ gē wēndi guu kōn wéé dooo dē n gō wéé mèn plaaa vīla wà n zu té guu gèwāan.

*Yalekōzina kōn sa sāsānao
(Luk 15:3-7)*

¹⁰⁻¹¹ À làakari ke dōkena kōn né kēnō dokezi, zaake méé ooare, aō malaikanō kú musu, aō kú kō wéen kōn ma De kè kú gweeo baabōe. ¹² Ée daa diamē? Tó gbē sāa vī mèn basōro, tó à doo sāsā, eé à mèn basōro dosai tó sīsīgēezi gwe, à gá à à sāa kè sāsā pì weteroo? ¹³ Yāpuraan méé ooare, tó à bōa, à pōo égō nnāa dē à mèn basōro dosai kè aōe sāsāroonōla. ¹⁴ Len a De kè kú musu yezi né kēnō doke sāsā sōro le.

Sūukēna kōo

¹⁵ Tó n gbēdaaa taari kè, ñ gá ñ à le ndo, ñ yā pì bōne gupuraaa. Tó à n yā mà, n n gbē pì mīlē blè. ¹⁶ Tó èe n yā ma sōro, ñ gbē mèn doo ke gōn plaa sé ñ namma, le à yā pì sī sèedade gōn plaa ke aagō musu. ¹⁷ Tó à gī ñ yā mazi, ñ yā pì o sōsi gbēnōne. Tó à gī à sōsi gbē pīnō yā mazi dō, ñ à diē kifii ke gbē zītō ū.

¹⁸ Yāpuraan méé ooare, pō kè á yī tōte yina musu, pō kè á pōto tōte potona musu. ¹⁹ Mēé ooare dō, tó a gōn plaaanō lé kè do tōte kè, yā kè a à wéé kè ma De

kè kú musua píngi, eé keare. ²⁰ Zaake guu kè gōn plaa ke gōn aagōno kàkōn kōn ma tóo, má kú n té.

²¹ Beee gbéra Pita mò à Yesu là à bë: Dii, gën ûgban mà sùu ke kōn ma gbë kè ègō taari keemee? Gën swéepaan yó? ²² Yesu wéala à bë: Mée oonne, èe ke gën swéepaanlo, gën swéepala leo baaagō akurime.

²³ Beee yānzi kpata kè bò Luda kiia de lán kè bà. Kína ke bé à yezi à a ṣṣ yā gōgō kōn a ibano. ²⁴ Kè à nà ṣṣ pì yāa, ben wà mònne kōn gbë kè à fia sena miliō wàa kurio. ²⁵ Kè à ṣṣ vĩ à fia pì boro, ben à dii bë wà à yá kōn à naō kōn à néno kōn pó kè à vīnō píngi gbassa wà à kë. ²⁶ Ben iba pì dàe a dii aezī, à agbaa kpàne à bë: N̄ mena kəmao, mé n fia bonne píngi. ²⁷ Ben à dii à wénda gwà à à gbàre, à fia pì tònne. ²⁸ Kè iba pì bò dé, à dàkōre kōn a iba daa kè à fia dōa kondogi ṣṣ mèn basoroo. Ben à à kù, èe ṣ tōo a kòtoa à bë: N̄ ma fia bomé. ²⁹ À iba daaa pì dàe à aezī, à agbaa kpàne à bë: N̄ menamé, mé n fia bonne. ³⁰ Mōde èe wero. À tò wà à dà kpésiaan ai à à fia bone. ³¹ Kè à iba kpaaan ṣṣ è le, a᷑ nòsé yàka maamaa, ben a᷑ gàa wà yā kè pì tōkè n diiné píngi. ³² Ben dii pì à sìsi à bë: Iba pásí! Ma n fia tònne píngi, kè n agbaa kpàmè yānzi. ³³ Lán ma sùu kènyo nà, le n sùu kè kōn n gbëdaaao le se. ³⁴ À dii pì pɔ fè, à tò wà à dà kpésiaan, wàgō wéé tāaa ai à gá à fia pì boo píngi. ³⁵ Ben Yesu èara à bë: Tó a baade è sùu ke kōn a gbëdaaao kōn nòséo doro, len ma De kè kú musu é keare le se.

19

*Gina nɔɔziyā
(Maa 10:1-12)*

¹ Kè Yesu yā beeeno ò à yāa, à bò Galili à gāa Yudea bùsu kpado Yoda baa kāa kpa. ² Parii tézi, ben à n̄ gyāreeno kēkōańne gwe. ³ Farisi keno m̄ wà à yō wà gwa, ben aō à là wà bè: Gōgbē zé vī à gí a naɔzi yā píngi yānzin yó? ⁴ À wènla à bè: Kè Luda n̄ kē gōgbē kōn nɔgbēo ū zaa kāaku, ée à kyó ke á màroo? ⁵ Luda bē, beeeyānzin gōgbē é a de kōn a dao tō, aōé nakōa kōn a naɔo, aō gōon plaaa é gō mè doo ū. ⁶ Aō kuu plaa dōro, sé do. Beeeyānzi gbē kē Luda n̄ nákōan, gbēntee tón n̄ kēkōaro. ⁷ Ben Farisino à là wà bè: Bóyānzi Musa dīe gōgbē yìgidekada kpá a naɔa à à gbareozi? ⁸ Yesu wènla à bè: A swāgbāa yānzin Musa a gba zé à a nɔɔnō gbarezi, mōde à de le zaa kāakuro. ⁹ Mée ooare, gbē kē gí a naɔzi, tō èe ke à gōpōseē kēnlo, tō à nō pānde sè, adee zina kēn gwe.

¹⁰ Ben à ibano bène: Tō len gōgbē yā de le kōn a naɔo, à maa wà nōo séro. ¹¹ Ben Yesu bène: Èe kē gōgbē píngi bé eé yā pì fōro, sé gbē kē Luda n̄ gbá à zén. ¹² Zaake gbēkeno è nōo séro, kē wà n̄ í le yānzi, gbēkeno ègō kuu le kē wà n̄ fée kē yānzi, gbēkeno n̄ zindā kū le kpata kē bò Luda kiia yānzi. Gbē kē eé yā pì fō à fō.

*Aubarikadana nénō
(Maa 10:13-16, Luk 18:15-17)*

¹³ Wèe mō Yesune kōn nénō le à o kēm̄ma à adua kēnne, ben à ibano gílnne. ¹⁴ Ben Yesu bè: À tō nénō mō ma kiia. Àton gínero, zaake aō takano pón

kpata kè bò Luda kiia ū. ¹⁵ Kè à o kèkemáma, ben à bò gwe.

Auzikidee

(*Maa 10:17-31, Luk 18:18-30*)

¹⁶ Ben gōgbē ke mò Yesu kiia, à à là à bè: Danneri, bó maaan mé ke mà wèndi kè è yāaroo ee? ¹⁷ À wèàla à bè: À kè dia née ma laa maakena yāzi? Luda ado bé à maa. Tó ñ yezi ñ gē wèndi pì guu, ñgō à yādienanɔ kūna. ¹⁸ Ben à à là à bè: À kpareeme? Ben Yesu bè: Nton gbē dero, nton zina kero, nton kpāi oro, nton yā di n gbēdaaaaro, ¹⁹ ñgae bèe lí n de kōn n daone, ñgō ye n gbēdaaazi lán n zīnda wèndi bà. ²⁰ Gōkparé pì bène: Má yā beeenɔ kūna píngi. À kparee bé à gōmē dɔɔ? ²¹ Yesu bène: Tó ñ yezi ñgō papana, ñ gá ñ n pónɔ yá píngi, ñ à ñ kpa takaasideenɔ, ñ mó ñ témazi, négō auziki vī ludambé. ²² Kè gōkparé pì yā pì mà, à tà posiaao, kè à auzikinɔ vī bíta yānzi.

²³ Ben Yesu bè a ibanɔnɛ: Yāpuraan mée ooare, à zī'ū auzikideenɛ à gē kpata kè bò Luda kiia guu. ²⁴ Mée ooare dɔ, lakumi gēna pɔrɔyīn aaga dɛ auzikide gēna kpata kè bò Luda kiia guula. ²⁵ Kè à ibanɔ yā pì mà, ben à bò ñ sae maamaa aɔ bè: Tó lemɛ, dé bé eé fɔ à mìsina ee? ²⁶ Ben Yesu ñ gwá tíii, à bènne: Gbēntee é fɔro. Luda kiia baabɔ píngi è sí kɛ.

²⁷ Ben Pita wèàla à bè: Wa baabɔ píngi tò wa tenzi. Bó bé eé gōwe saa? ²⁸ Yesu bènne: Yāpuraan mée ooare: Tó Gbēntee Né v̄ɛɛ a kiblekita gakuideea anduna dufu guu, amoa kè á témaziinɔ é v̄ɛɛ kiblekita mèn kuri awɛɛplaaanɔa, àgō yā gōgō

Isaraili borì mèn kuri aweeplaaanɔnɛ. ²⁹ Gbɛ kɛ à a bɛe ke a vlinɔ tò ke a dāaronɔ ke a de ke a da ke a néñɔ ke a buraanɔ ma yānzi, adee é eara à beee taka e leo basɔoro, bensɔ eé wèndi kɛ è yāaroo e. ³⁰ Mɔde gbɛ káakunɔ égɔ kpεεdeenɔ ũ pari, kpεεdeenɔ égɔ gbɛ káakunɔ ũ pari.

20

Yalekɔzina kɔn ayakerinɔ

¹ Lán kpata kɛ bò Luda kiia dε nàn yè: Uabede ke bé à bò kɔngɔ idε'idε, à gàa ayakerinɔ wεtε aɔ zii keare a burà. ² Aɔ yā kɔ sè à fia bońne kondogi ɔɔ mèn doodo. Ben à n̄ gbáe a burà. ³ À bò dɔ mò kēndo, ben à gbɛ pāndenɔ lè yàra guu kaena pā. ⁴ À bèńne: Apinɔ sɔ, à gá à zii ke ma burà, mé fia boare a zéa. ⁵ Ben aɔ gàa. À eara à bò dɔ ɔfāntɛ mìdangura, ben à eara à bò ɔfāntɛ ora pitanao, à ò gbɛ pāndenɔnɛ le dɔ. ⁶ Kè à bò uusiɛ, à gbɛ pāndenɔ lè kaena, ben à n̄ lá à bè: Bóyānzi á kaena kɛ pā zaa kɔngɔ? ⁷ Aɔ wèàla wà bè: Kè wèe zii dawero yānzime. À bèńne: À gá à zii ke ma burà se. ⁸ ɔfāntɛ gēna kpénn buradee pì bè a ayakerinɔ gbēnsine: N̄ ayakerinɔ sisi ñ fia bońne. N̄ naa gbɛ kpεεdeenɔ a i à gá mì dεo gbɛ káakunɔa. ⁹ Ben uusiɛdeenɔ mò, aɔ kondogi ɔɔ è mèn doodo. ¹⁰ Kè gbɛ káakunɔ mò, aɔɔe daa n̄ ɔɔ égɔ dε gbɛ kpεεdeenɔ pɔlame, ben kondogi ɔɔ mèn doon aɔɔ è n̄ píngi. ¹¹ Kè aɔ n̄ ɔɔ sì, ben aɔ léfɔtɔ kà bεdee pìzi ¹² wà bè: Awa doon gbɛ zāadeenɔ zii kɛ, ben n̄ n̄ ké sēnkpe kɔn wamɔwa kɛ wa zī bíta kɛ ɔfāntɛ gbāaa guuoó? ¹³ Ben à wè n̄ gbɛ doo pìla à bè: Ma gbɛ, mée n blero. Wa kɔ

yã mà kondogi ño mèn doo musunloo? ¹⁴ Ñ n pó sí ñ tá. Má yezi mà kpá gbë zäädee kèkiia lán n pó bàme. ¹⁵ Má zé vĩ mà ke kõn ma ño lán má yezi nàroo? Néé wéé bɔbɔɔzi kè má gbëkëe vĩ yānzin yá? ¹⁶ Len kpëedeenɔ égɔ gbë káakunɔ ū le, gbë káakunɔ égɔ kpëedeenɔ ū.

*Yesu εara à a ga kõn a feεnao ya'ona
(Maa 10:32-34, Luk 18:31-34)*

¹⁷ Gurɔ kè Yesu e gaa Yerusalemu, à a ìba gɔɔn kuri aweeplaaansɔ sèe ndona, à yã òníne zén à bë: ¹⁸ Wéé gaa Yerusalemumɛ. Gwen weé Gbëntee Né kpá sa'orikinɔ kõn ludayädannerinɔ, aɔé yã daàala à ga, ¹⁹ aɔé a kpá bori pànde gbënɔa. Aɔé à fabo, aɔé à gbë flào, aɔé à pá lía wà à dë, à gurɔ aagɔdee zí eé fée.

*Yemisi kõn Yohanao wéεkεna
(Maa 10:35-45)*

²⁰ Ben Zebedi néñø da mì Yesu kiia kõn a néñø. À yezi à wéé kεa, ben à kùεnɛ. ²¹ Ben à à là à bë: Bón ñ yezi? À wèàla à bë: Ñ tó ma né gɔɔn plaaa kèñø vënyo n kpatan, gbë doo n oplaazi, gbë doo ɔzεεzi. ²² Ben Yesu bë né pìnɔnɛ: Á yã kè ée à wéé kεεmaa dɔro. Togo'i kè mé mi, é fɔ à mií? Aɔ wèàla wà bë: Wé fɔ. ²³ Yesu bëñne: Togo'i kè mé mii, é mi fá, mɔde vëena ma oplaazi ke ma ɔzεεzi né ma yānlo. Gbë kè ma Dee kèkeññenɔ pómɛ. ²⁴ Kè à ìba gɔɔn kuri kpaaansɔ yã pì mà, aɔ pɔ fɛ v̄li kõn dāaroo pizi. ²⁵ Ben Yesu ñ kákɔa à bëñne: Á dɔ ke bori pànde kínancɔ è gbääa ble ñ gbënɔa, gbääadeenɔ sɔ è iko móñne, ²⁶ mɔde à dë le a kiiaro. A té gbë kè yezi à gɔ gbënsi ū, sé adee ke a zìri ū. ²⁷ Lemɛ dɔ gbë kè yezi

à gɔ̄ gbɛ̄ káaku ū, sé adee ke a zò ū. ²⁸ Zaake Gbɛ̄ntee Né e mó le wà zii kənəro, à mò le à zii kənəmɛ, à a zïnda wèndi kpá le à gbɛ̄nɔ̄ bo pari yānzi.

*Vìla baakerinɔ̄ kékɔ̄ana
(Maa 10:46-52, Luk 18:35-43)*

²⁹ Gurɔ̄ kè aɔ̄e bɔ̄ Yeriko, parii té Yesuzi. ³⁰ Vìla gɔ̄n plaaaanɔ̄ vë̄ena zé léa, aɔ̄ mà Yesu bé èe gët̄ee, ben aɔ̄e lé gbääa zuu wà bë: Dii, Dauda Bori, ñ wa wë̄nda gwa! ³¹ Wà giñne wà bë aɔ̄ yït̄e, ben aɔ̄ lé gbääa zuna kàara wèe bee: Dii, Dauda Bori, ñ wa wë̄nda gwa! ³² Ben Yesu zè à n̄ sisi, à n̄ lá à bë: Bón á yezi mà kəaree? ³³ Aɔ̄ wè̄ala wà bë: Dii, wá yezi wa wé̄e guu eme. ³⁴ Yesu n̄ wë̄nda gwà, à o kè n̄ wé̄ea. Gwe gɔ̄ aɔ̄ wé̄e guu è, ben aɔ̄ tèzi.

21

*Gbaakəkpana Yesuzi Yerusaləmu
(Maa 11:1-11, Luk 19:28-40, Yoh 12:12-19)*

¹ Kè aɔ̄ kà kïi kɔ̄n Yerusaləmuo, aɔ̄ kà Betəfage lakutu kè kú Kùkpɛ̄ sìsìgɛ̄ezi, ben Yesu a ìba zì gɔ̄n plaa, ² à bë́n̄e: À gá lakutu kè káe a ae kékäa guu. Tó a gë̄ gɔ̄, é zaaki e kɔ̄n a néo bàdɔna gwe. À poro à suom̄e. ³ Tó wà a la wà bë, à kè diaa, à be Dii bé à yezi, eé εara à suo tia. ⁴ À kè le le yã kè annabi ò kε yānzime à bë:

⁵ À o Zayɔ̄ndeenɔ̄ne
aɔ̄ kína bé èe mɔ̄ n̄ kiia.
À busε à di zaakinε bɔ̄rɔ̄ kpεε.

⁶ Ìba pìno gáa wà kè lán Yesu òníne nà. ⁷ Aɔ̄ sù zaaki pìo kɔ̄n a néo, aɔ̄ n̄ utanɔ̄ kpàeñma, ben Yesu dìa. ⁸ Gbɛ̄nɔ̄ e n̄ utanɔ̄ kpaεε zén paripari, gbɛ̄kenɔ̄ e lá

zɔ̄o, aɔ̄e kpaee zén dɔ̄. ⁹ Gbẽ kè aɔ̄o té aezĩnɔ̄ kɔ̄n gbẽ kè aɔ̄o té kpεεnɔ̄ e wii lee wèe bee:

Ñ gbāaa kε, Dauda Bori!

Aubarikadeen gbẽ kè èe mɔ̄o kɔ̄n Dii tɔ̄o û!

Wà gbāake kpázi ai ludambe.

¹⁰ Kè Yesu gɛ̄ Yerusalemu, wéte lògo, gbẽ píngi e bee: Dén gbẽ beee ûu? ¹¹ Parii bε: Annabi Yesumε.

À bò Nazareti, Galili bùsun.

Yesu kuuna Luda ua

(Maa 11:15-19, Luk 19:45-48, Yoh 2:13-22)

¹² Yesu gɛ̄ Luda ua guu, à pè laayarinɔ̄ kɔ̄n laalurinɔ̄ à n̄ bóε n̄ píngi. A ɔ̄olendekεrinɔ̄ teebunɔ̄ kɔ̄n pɔ̄tēeyarinɔ̄ kìtanɔ̄ yìpa à kwèñne. ¹³ À bèñne: Wà kè Luda yān, ma kpé égɔ̄ dε aduakεkpε û, ben á kè gbẽblerinɔ̄ tò û.

¹⁴ Vlancɔ̄ kɔ̄n erenɔ̄ mò à kiia Luda ua guu gwe, ben à n̄ kékɔ̄a. ¹⁵ Kè sa'orikinɔ̄ kɔ̄n ludyādannerinɔ̄ yābɔ̄nsae kè èe keεnɔ̄ è, bensɔ̄ aɔ̄o mà nénɔ̄ e wiii dɔ̄oa Luda ua guu aɔ̄e bee, ñ gbāaa kε, Dauda bori, ben aɔ̄ pɔ̄ fɛ̄. ¹⁶ Aɔ̄ bène: Ñ mà lán aɔ̄o oo nàs? Yesu wèñla à bε: Lemε! Kè Ludaan dà né fétéñne kɔ̄n nékpānténɔ̄ aɔ̄ a sáabu kpá, ée à kyó ke á màroo? ¹⁷ Ben à bò wéte pìn à n̄ tón, à gàa à ì Betani.

Káká lí kana

(Maa 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Kè guu dò kɔ̄ngɔ̄ idε'ide, à lìara e suu wéten, ben nɔ̄aa e à dεε. ¹⁹ À káká lí è zé léa, ben à sɔ̄zi èe póke earo, sé à láno. Ben à bε lí pìnε: Né né i ziki dɔ̄ro. Gwe gɔ̄o lí pì kori kù à gàga. ²⁰ Kè à ibanɔ̄ è, ben à bò n̄ sae aɔ̄ bε: À kè dia káká lí pì kori kù le gɔ̄o?

21 Yesu wèńla à bè: Yāpuraan mée ooare, tó á Luda náane vĩ seka sai, èe ke kăkă lí pì yān é ke adoro. Tó á ò kpíii kène à fée à a zīnda sé à zu sèben, eé ke le. **22** Tó á Luda náane vĩ, yā kè a à wée kèa aduakéna guu píngi, é e.

*Yesu gbekana a ikozi
(Maa 11:27-33, Luk 20:1-8)*

23 Yesu ḡe Luda ua guu, èe yā daańne. Ben sa'orikin̄ kōn gbēnsin̄ mò wà à là wà bè: Iko kpareen née yā kēn̄ keeo? Dé bé à n gba iko pì? **24** Ben Yesu wèńla à bè: Mapi sō, yā mèn doon mé gbekaawa. Tó á òm̄e, mé iko kè mée yā kēn̄ keeo oare. **25** Dé ikon Yaaya gbēn̄ batisi kēo? À bò Luda kian yō, ke gbēntee kiamē? Ben a᷑ yā ḡbḡ wà bè: Tó wa bè Luda kiamē, eé wa la, bōyānzin wée Yaaya yā sírozi. **26** Tó wa bè gbēntee kiamē sō, wá gbēn̄ vīa vī, zaake gbē píngi Yaaya annabikee sì. **27** Ben a᷑ wè Yesula wà bè: Wá dōro. Ben Yesu bēńne: Endē mapi se, mé iko kè mée yā kēn̄ keeo oarero.

Négbē gōn plaaan̄

28 Ben Yesu bè: Gbēke négbēn̄ vī gōn plaa. Ben à bè Worun̄e: N̄ gá n̄ zīi ke bura gbāa. **29** Woru bè: Mé góro. Ben à a n̄sē līe zāa à gāa. **30** Maree pì gāa à bè Sabine le dō. Sabi bè: Tò. Ben èe góro. **31** Á è diaa? Gōn plaaa pīn̄ guu, a᷑ dé bé à a de pōyezi kē? A᷑ bè: Worum̄e. Ben Yesu bēńne: Yāpuraan mée ooare, bē'csirin̄ kōn kaaruano é gē kpata kē bò Luda kia guu a ᄂ. **32** Zaake Yaaya mò, à zé sūusu òdaare, ée à yā síro. Be'csirin̄ kōn kaaruano bē

wà à yã sì. Baa kõn beee enao ée a nòsè liè zāa a à yã sìro.

*Geepi líkpè ayakérinɔ
(Maa 12:1-12, Luk 20:9-19)*

³³ À yã pānde ma dɔ. Burade ke bé à kuu, à geepi líkpè bà à kara lìgazi, à wèè yɔ à guu geepi'ifékii ū à bùdākpagba dɔ. Ben à bú pì nà ayakérinɔne n̄ ozĩ, ben à fée táo. ³⁴ Kè geepizɔgurɔ kà, ben à a zìrinɔ zì ayakéri pìnɔa, le aɔ a geepi bëe sí. ³⁵ Ben ayakéri pìnɔ à zìrinɔ kùkũ, aɔ n̄ gbẽ doo gbẽ, aɔ n̄ gbẽ doo dè, aɔ n̄ gbẽ doo pàpa gbèo wà à dè. ³⁶ Ben à èara à zìri pāndenɔ zìlm̄ma, aɔ parii dë gbẽ kákunɔla, ben aɔ kènéne le dɔ. ³⁷ Zaan à a né zìlm̄ma à bë: Aɔé ma né yã da. ³⁸ Kè ayakéri pìnɔ né pì è, aɔ békñne: Túbiblerin yè. À tó wà à dë, à túbi é gɔ wa pɔ ū. ³⁹ Ben aɔ à kù wà bò buraa guu, aɔ à dè. ⁴⁰ Tò! Tó buradee pì sù, bón eé kë ayakéri pìnɔne? ⁴¹ Aɔ wèàla wà bë: Eé gbẽ pásí pìnɔ dëde pásípásí, eé buraa pì na ayakéri pānde kë aɔé à baka kpáa à gurɔɔanɔne n̄ ozĩ. ⁴² Ben Yesu bë́ne: Ée Luda yã kë kyó keroo?

Gbè kë kpéborinɔ pã kpàzi
bé à gɔ kpé gooda gbè mìdee ū.

Dii bé à beee kë
ben à këwe yâbɔnsae ū.

⁴³⁻⁴⁴ Bee yânzi méé ooare: Luda é a bɔ kpata kë bɔ a kiia guu, eé gbẽ kë aɔé à baka kpáanɔ kán.

⁴⁵ Kè sa'orikinɔ kõn Farisinɔ Yesu yâlɛkɔzina pìnɔ mà, aɔɔ dɔ kë n̄ yân èe oo. ⁴⁶ Ben aɔ zé wètè wà à kũ, mɔde aɔ vĩa kë pariine, kë wà à dìe annabi ū yânzi.

22

*Nɔsε pɔnnakεna
(Luk 14:15-24)*

¹ Yesu èara à yã lèkɔziíne à bë: ² Lán kpata kë bò Luda kiia dë nàn yè dɔ. Kína ke bé èe nɔsε pɔnnaa kεe a néne, ³ ben à a zìrinɔ zì aɔ o gbë kë à ní sísi aɔ mó pó bleenɔne aɔ mó, mɔde aɔ̄ yezi wà móro. ⁴ Ben à èara à zìri pāndenɔ zì à bëíne: À gá à o gbë kë ma ní sísinɔne ma sorumi mà, ma zùswareenɔ kɔn pókāde mèkpananɔ dè má këke kò. Aɔ mó nɔsεpɔblekiia. ⁵ Ben aɔ̄e làakari dɔ yã pìaro, aɔ baade gàa a bɔkɔtε kë. Gbëkenɔ gàa ní bura, gbëkenɔ gàa laa tá. ⁶ Gbë kpaaanɔ zìri pìnɔ kùkù, aɔ wí dàrmma, aɔ ní dédε. ⁷ Ben kína pì pɔ fè à a sozanɔ gbàrε, aɔ gàa wà gbëdεri pìnɔ dèdε, ben aɔ té sɔ ní wétea. ⁸ Ben kína pì bë a zìrinɔne: Nɔsεpɔblee mà, mɔde gbë kë ma ní sísinɔ e kɔ síoro. ⁹ À gá zéñkpakɔnɔ guu, à gbë kë à è pingi sísi nɔsεpɔbleea. ¹⁰ Ben zìri pìnɔ fèe wà gàa zénɔ guu, aɔ gbë kë aɔ ní énɔ kàkɔa, gbë zaaanɔ kɔn gbë maaanɔ ní pingi. Len nɔsε pɔnnakerinɔ guu pà le.

¹¹ Kë kína pì gɛ à pɔnnakeri pìnɔ gwa, à gɔgbë ke è gwe, à nɔsε pɔnna uta danaro, ¹² ben à bëne: Ma gbë, à kë dia n gɛ kë nɔsε pɔnna uta dasaii? Ben à yñtena kítikiti. ¹³ Ben kína bë a dogarinɔne: À à ɔɔnɔ yi kɔn à gbáno, à à zu bàazi gusiaan. Gwen weé ó dɔn wà o di ní musu. ¹⁴ Zaake gbë kë Luda ní sísinɔ pari, mɔde gbë kë à ní sénɔ pariro.

*Bε'ɔɔkpana Sizaayá
(Maa 12:13-17, Luk 20:20-26)*

15 Beee gbəran Farisino bò wà gàa wà yã gɔ̄gɔ̄ lán aisé kε nà aõ Yesu kũ a yã'ona guu. **16** Ben aõ nì ibano zìla kõn Hérodu gbẽnõ aõ bë: Danneri, wá dɔ kë gbẽ yāpuradeen n ū. Neè Luda zé daíne súusu, neè gbẽ wée gwaro, neè gbẽ gwena gwaro. **17** Lán nì è nà ñ owe. À zé vĩ wà bε'ɔ̄ kpá Sizaaá, ke à zé vĩro? **18** Yesu n ñòsε zaaa dɔm̄ma, ben à bë: Mɔnafikideeno! Bóyānzin ée ma yɔ̄ ée gwaazi? **19** À ñ kë wè bε'ɔ̄ kpáo ñdɔamε. Ben aõ ñ pì doo kpàa. **20** Ben à n lá à bë: Dé mì wẽzān yè kõn à tóo? **21** Aõ wèàla wà bë: Siza pómε. Ben à bëñne: Endε à pó kë de Siza pó ū kpá Sizaa, é pó kë de Luda pó ū kpá Ludaa. **22** Kè aõ yã pì mà, à bò ñ sae, ben aõ tà wà à tò gwe.

Gènɔ feεna yã

(Maa 12:18-27, Luk 20:27-40)

23 Gurɔ dɔnkɔ pì zĩ Sadusi kë aisé be gènɔ è feeroonɔ mò Yesu kiia, ben aõ à gbèka wà bë: **24** Danneri, Musa òwe tó gɔ̄gbẽ gà né'isai, à dãaro a vñi gyaanɔ sé, le à né borii dato a vñine. **25** Tò. Dedɔnkɔdeenɔ kú wa té yã gɔ̄n swεεplaa. Woru nɔɔ sè, ben à gà à nɔɔ pì tò né'isai, ben gyaanɔ gɔ̄ Sabine. **26** À kë Sabine le dɔ kõn Biɔ ai à gàa pé ñ swεεplaadeea. **27** Aõ píngi gberan nɔɔ pì gà se. **28** Tɔ! Gènɔ feεgurɔ zĩ aõ gɔ̄n swεεplaaa pìnɔ té, dé bé eégɔ nɔɔ pì vñi? Zaake ní píngi aõ à dɔ nɔɔ ū. **29** Ben Yesu wèńla à bë: A sásã a Luda takada kõn à gbääao dɔsai yánzi. **30** Tó gènɔ fεε, aisé nɔɔ séro, aisé zã kero, weégɔ kuu lán malaikanɔ kuu nà ludambεmε. **31** Gènɔ feεna yã musu ée yã kë Ludaa òare kyó kero? À bë, **32** ambe Ibraī kõn Isaakuo

kɔ̄n Yakubuo Luda ū. Luda è kε gènɔ̄ Luda ūro, gbɛ̄ bɛ̄enɔ̄ Ludame. ³³ Kè gbɛ̄nɔ̄ yã pì mà, à yādannɛna bò ñ saε.

Dokaya kè dɛ̄nlaa

(Maa 12:28-34, Luk 10:25-28)

³⁴ Kè Farisinɔ̄ mà Yesu Sadusinɔ̄ fù, a᷑ kàkɔ̄a.
³⁵ Ben a᷑ dokadɔ̄rinɔ̄ doke à yɔ̄ à gwa, à à là à bè:
³⁶ Danneri, dokayā kparee bé à dε a kpaaanɔ̄laa?
³⁷ Yesu wèàla à bè: Ngɔ̄ ye Dii n Ludazi kɔ̄n nòsseο do kɔ̄n n niniio píngi kɔ̄n n laasuuο píngi. ³⁸ Dokayā kè à bèε vĩ dε a kpaaanɔ̄laan gwe. ³⁹ À plaadee kè bòkɔ̄baon yε: Ngɔ̄ ye n gbɛ̄daaazi lán n zǐnda wɛ̄ndi bà. ⁴⁰ Musa doka píngi kɔ̄n annabino yão logona dokayā mèn plaaa kènɔ̄amε.

Mesaya bori ya

(Maa 12:35-37, Luk 20:41-44)

⁴¹ Lán Farisinɔ̄ kakɔ̄ana nà, Yesu ñ lá à bè: ⁴² Á è dia Mesaya yã musuu? Dé boriin à ūu? A᷑ wèàla wà bè: Dauda boriime. ⁴³ Ben Yesu bèrnɛ: À kè dia Luda Nini dìdi Daudaa, ben Dauda Mesaya sìsi Diii? À bè,

⁴⁴ Dii bè ma diine à vɛ̄ε a ḥplaazi
ai àgɔ̄ à ibeeñɔ̄ káenɛ a gbá gíz̄i.

⁴⁵ Kè Dauda bène Dii, à kè dia eégɔ̄ dε à borii ū dɔ̄o?

⁴⁶ Gbɛ̄kee e fɔ̄ à wèàlaro. Zaa gurɔ̄ beeεa gbɛ̄kee e gà à yāke laa dɔ̄ro.

23

Ludayādannerinɔ̄ kɔ̄n Farisinɔ̄ mɔ̄nafiki

(Maa 12:38-39, Luk 11:43, 46, 20:45-46)

1 Beee gb̄era Yesu yā ò gb̄enɔne kōn a ibano **2** à b̄è: Ludayādannerinɔ kōn Farisino bé wà ḡò Musa ḡee ū. **3** Beee yānzi à yā k̄e aɔ̄è oareenɔ ke píngi àḡo kūna. Mōde àton n̄ yāk̄ena k̄ero, zaake aɔ̄è yā k̄e aɔ̄è oo k̄ero. **4** Aɔ̄è aso t̄isi yiyi wà di gb̄enɔne n̄ ḡān bensō baa ɔnetee do aɔ̄èḡo yezi wà káziro. **5** Aɔ̄è n̄ yā píngi ke le gb̄enɔ n̄ e yānzime. Len aɔ̄è Luda yā ɛz̄eba gb̄ent̄ da le, aɔ̄è b̄ak̄o gb̄aa da n̄ pók̄asāanɔzi. **6** Aɔ̄èḡo yezi wav̄eè p̄onna p̄oble v̄eeki maaanɔn kōn aduak̄ekpe v̄eeki maaanoo. **7** Aɔ̄èḡo yezi wàḡo i kpákpaam̄ma yàranc̄a, wàḡo n̄ s̄isi Rabi. **8** Àton tó wà a s̄isi Rabiro, zaake a píngi v̄linɔ kōn dâaronɔme a ū, a Danneri mèn dome. **9** Àton gb̄eke s̄isi a de t̄ɔt̄e k̄ero, zaake a De mèn dome, àmbe à kú musu. **10** Àton tó wà a s̄isi aedero, zaake a Aedee mèn dome, àmbe Mesaya ū. **11** A z̄irin gb̄ensi ū a té. **12** Gb̄e k̄e è a z̄inda kaara, Luda é à busa. Gb̄e k̄e è a z̄inda busa, Luda é à kaara.

*Yesu kpák̄ena ludayādannerinɔ kōn Farisinozi
(Luk 11:39-42, 44, 52)*

13 Wāiyoo a yādannerinɔ kōn Farisino! M̄nafikideenɔ! Eè kpata k̄e b̄ò Luda kiia zé tata gb̄enɔne. Eè ḡe à guuro, bensō eè wezi gb̄e k̄e aɔ̄o yezi wà ḡe à guunɔ ḡen sero.

14 Wāiyoo a yādannerinɔ kōn Farisino! M̄nafikideenɔ! Eè adua gb̄aa ke le gb̄enɔ a e yānzi, ben eè gyaanɔnɔ kpé símma. Beee yānzi a wéetāmma éḡo p̄asī d̄e gb̄e píngi p̄ola.

15 Wāiyoo a yādannerinɔ kōn Farisino! M̄nafikideenɔ! Eè lili o t̄ɔt̄e kōn ísiaao iba mèn

do ena yānzi. Tó a à è sō, eè à ke té pō ū dəala leo plaa.

16 Wāiyoo a v̄la dɔn'aedeeno! Eè be, tó wà sì kōn Luda kpéo, à yāke v̄iro, mōde tó wà sì kōn Luda kpé vurao, beee bé à yā v̄i. **17** V̄la m̄isaideeno! À kparee bé à bítaa? Vuran yó, ke Luda kpé kè è tó vura ḡs à pō ūu? **18** Eè be dɔ, tó wà sì kōn sa'okio, a yāke v̄iro, mōde tó wà sì kōn sa'obɔ kè kú gweeo, beee bé à yā v̄i. **19** V̄ian! À kparee bé à bítaa? Sa'obɔn yó, ke sa'okii kè è tó sa'obɔ ḡs Luda pō ūu? **20** Gb̄e kè yā sì kōn sa'okio sì kōn pō kè kú gweeno píngime dɔ. **21** Gb̄e kè yā sì kōn Luda kpéo sì kōn Luda kè kú à guuome dɔ. **22** Gb̄e kè yā sì kōn ludambēo sì kōn Luda kiblekitao kōn Luda kè v̄enaaomē.

23 Wāiyoo a yādannerino kōn Farisino! M̄onafikideeno! Eè tofeeno tɔɔtēdo kōn kpee'āao kōn dà láo kuridee kpá Ludaa, ben eè dokayā t̄isino tón, yāzede kōn sùuo kōn náaneo. Yā beeeno bé à d̄e àḡs kūna à kpaaa tona sai. **24** V̄la dɔn'aedeeno! Eè m̄osɔ né bɔ a íminan, ben eè lakumi m̄ó.

25 Wāiyoo a yādannerino kōn Farisino! M̄onafikideeno! Eè gb̄asī bɔ togoono kpeε kōn taano, mōde wākū kōn z̄indakūnad̄saio bé à a n̄sē pà. **26** N̄ Farisi v̄la! N̄ gb̄asī bɔ togo guunε ḡia, à kpeε é ḡs gb̄asī sai.

27 Wāiyoo a yādannerino kōn Farisino! M̄onafikideeno! Á d̄e lán mira kè wà aali puraa lèano bàme. Aɔ kpeε maa wéenε, mōde ḡewanɔ kōn gb̄asī píngio bé à n̄ guu pà. **28** Lemε apinɔ se dɔ, a kuuna maa gb̄enɔ wéenε, mōde m̄onafiki kōn yā zaaao bé à a guu pà.

29 Wāiyoo a yādannerinō kōn Farisino! Mōnafikideenō! Eè pō bo annabino miranō, eè zā ble Luda gbēnō pōa **30** eè be: Tó wá kuu yā wa dezino gurō, wa bà égō kúnyo annabino dēdēna guuro. **31** Lemē á sì kē gbē kē aō annabino dēdēnō boriinōn a ū. **32** À aīa kē, à a dezino kāndagbe ba à à mì dē sa! **33** Mlēnō! Gbēntee pitigoonō! É kē dia à bō té yā kē danaala guuu? **34** Beee yānzi mē annabino kōn ɔndōrinō kōn yādannerinō zīawa. É n̄ gbēkenō dēdē, é n̄ gbēkenō pá lía, é n̄ gbēkenō gbē flāo a aduakekpēnō guu, é pérmma wéte kōn wéteo. **35** Lemē Luda gbē kē wà n̄ dēdēnō yā é wí a musu lē, sena zaa gbē maa Abila dēnaa ai à gāa pē Berēkia né Zakari kē a à dē Luda kpē kōn sa'okii daguraa. **36** Yāpuraan mée ooare, yā beeeno píngi é wí tōrigbēnō musumē.

*Yerusalēmu yā
(Luk 13:34-35)*

37 Yerusalēmudeenō, Yerusalēmudeenō! Eè annabino dēdē, eè gbē kē Luda n̄ zīawaanō papa gbēo à n̄ dēdē. Mēgō yezi mà a kakōamazi gēn baaagō, lán koo è a dēbē kú a néno la nà, mōde ée weziro. **38** Luda é a kpē tōare bezī ūme sa. **39** Mée ooare, é ma e dōro ai à be, aubarikadeen gbē kē èe mōo kōn Dii tōo ū.

24

*Yerusalēmu yakana kōn andunayāagurō sēedanō
(Maa 13:1-20, Luk 21:5-24)*

1 Yesu bō Luda ua guu èe taa, ben à ibanō sōzi wà lézukii kēne à kpēnōa. **2** Ben Yesu bēnne: A beeē è

píngi? Yāpuraan mée ooare, weé gbè ke tó dikōaro, weé gboro píngime.

³ Gurō kè Yesu vēna Kùkpē sīsīgēezi, à ibano mò à kiaa gusaε, a᷑ à là wà bè: N owe, bɔren yā kēnō é kēe? Bó bé eégō dε n suna kōn andunayāagurōo sèeda ū? ⁴ Yesu wēnla à bè: À làakari kε, àton tó wà a sāsārō. ⁵ Zaake weé mó pari ma tōo, a᷑égō bee Mesayan n̄ ū, a᷑é gbēnō sāsā pari. ⁶ É zinō baaru ma kōn à wàpeo. Àton bidi kero. Sé beeeno kε, mōde gurō yāana kpé. ⁷ Bori kōn boriio é fēekōzi, lēmē dō būsu kōn būsu. Nōa kōn tōtē nigānigānao égō kú gukenōn. ⁸ Yā beeeno píngi n̄wāwā naana ū. ⁹ Beee gbēra weé a kūkū wà a kpámma, wà wéé tāawa wà a dε, bori píngi é zaagu ma yānzì. ¹⁰ Gbēnō é fuma pari, a᷑é bō kō kpēe, a᷑é zakōn. ¹¹ Annabi egēenō é mó pari wà gbēnō sāsā pari, ¹² yā zaaa é kō, gbē parideenō yenzi é busa. ¹³ Gbē kè zena gbāa ai à gurō léa bē eé mìsina e. ¹⁴ Weé kpata kè bō Luda kiaa pì baaru kpá anduna baama píngia sèeda ū bori píngine, gbasa pō píngi é mì dε.

¹⁵ Tó a tè guyakari kè annabi Danieli à yā ò è Luda ua, kyókeri gō dō, ¹⁶ gbē kè a᷑ō kú Yudeanō bàa sí wà mì pé kpiiinōa. ¹⁷ Gbē kè kú a kpé musu tón pita à gē kpé guu à pōke sé à bɔoro. ¹⁸ Gbē kè kú buraa tón liara bε à a uta sérō. ¹⁹ Wāiyoo n̄sindadeenō kōn nédandeenō gurō beeēa. ²⁰ À adua kε le bàasina pì tón kε buusie ke kámmabogurō zīro. ²¹ Zaake gurō pì wéetāmma égō bíta. Zaa gurō kè Luda anduna kè ai gbāa, à takā e kero, bensō eé kε zikiro. ²² Tó Luda e gurō pìnō lagoro, le gbēke é bɔoro. Mōde eé gurō pìnō lago a gbē kè à n̄ sénō yānzime.

*Gbëntee Né suna
(Maa 13:21-37, Luk 17:20-37, 21:25-33)*

²³ Gurō beeaa tó gbëke bëare, à Mesaya gwa kë kesō à Mesaya gwa kää, àton síro. ²⁴ Zaake Mesaya egeeñō kōn annabi egeeñō é mó wà sèeda bítanō kōn dabuyāñō kε, le wà baa gbë kë Luda ní séñō sásāo, tó eé sí kε. ²⁵ À ma, ma gīlaké má òare zaa káaku kò. ²⁶ Tó wà bëare à gwa, à kú sèñ, àton gáro. Ke tó wà bëare à gwa, à kú kpétu, àton síro. ²⁷ Zaake lán lou è pí à ludambée pura kū zaa ḥfántēbōe kpa ai à gëkpén kpa nà, len Gbëntee Né suna égɔ de le. ²⁸ Guu kë gè kún, gwen yeberekunō é kō kakjān.

²⁹ Gurō pìñō wéetāmma gbéra gɔ̄ ḥfántē é sia kū, mɔvura é í kero, sɔsɔnēnō é woro ludambé, gbääa kë aɔ̄ kú musunō é nigā. ³⁰ Gbëntee Né sèeda é gbasa à bɔ ludambé, borii kë aɔ̄ kú anduna guunō é ní zǐnda gbëgbë ní píngi, aɔé Gbëntee Né suna e ludambé luguun kōn gbääao kōn gakui bítao. ³¹ Eé a malaikanō zí kōn kákāki'ɔ gbääao, aɔé a gbë kë à ní séñō kakjāa anduna gooda siigɔ̄a zaa ludambé lé gura kë kōn à lé kääo.

³² À yã dada kákā lía. Tó à gànō í kpàkpa, èe lá bòrɔ paa, á dɔ̄ guwāagurɔ̄ kà kíi. ³³ Lemé sɔ̄, tó a yã pìñō è píngi le, àgɔ dɔ̄ kë à suna kà kíi, à kú kpéeléa. ³⁴ Yápuraan mée ooare, gurɔ̄ kë gbëñō é gëtero ai yã pìñō gá keo píngi. ³⁵ Musu kōn tɔ̄teo é gëte, mode ma yāñō gëtēna vĩro.

³⁶ Gbëkee à gurɔ̄ ke à gurɔ̄ zaka dɔ̄ro, baa malaika kë aɔ̄ kú musunō ke Luda Né, sé De Luda. ³⁷ Lán à de nà Nuu gurɔ̄, len eégɔ de le se Gbëntee Né sugurɔ̄. ³⁸ Gurɔ̄ kë í e da andunalaro, wèe pó blee wèe í mii, wèe nɔ̄ see wèe zã kε ai Nuu gáa à gè

góro'ite guu. ³⁹ Añœ dɔro, ben í mò à ní sée ní píngi. Len eégɔ de le se Gbëntee Né suguro. ⁴⁰ Gbë gɔ̄n plaaanɔ égɔ kú bura, weé gbë doo sé wà gbë doo tón. ⁴¹ Nɔgbë gɔ̄n plaaanɔ égɔ pó lɔlɔɔ gbèn, weé gbë doo sé wà gbë doo tón. ⁴² Beeee yānzi a wéé gɔ̄ dɔ, zaakε á dɔ gurɔo kè a Dii é suro. ⁴³ Àgɔ kékii dɔ. Tó bedee gurɔ zaka kè kpái é múa dɔ yā, le a wéé gɔ̄ dɔ, eé tó à a kpé fɔ̄ro. ⁴⁴ Beeee yānzi apinɔ sɔ̄, àgɔ kú soruo, zaakε Gbëntee Né é su gurɔ zaka kè a wéé dɔzirooame.

*Zikeri náanede làakaridee
(Luk 12:41-48)*

⁴⁵ Dén zikeri náanede làakaridee kè à dii a zikerinɔ nane a ɔzī le à poble kpámma à gurɔɔa ū? ⁴⁶ Aubarikadeen zikeri kè à dii à lè èe kee le a sugurɔɔa ū. ⁴⁷ Yápuraan méé ooare, eé a auziki píngi nané a ɔzimé. ⁴⁸ Mɔde tó zikeri pì pásí, ben à bè a nɔse guu a dii e gi kee, ⁴⁹ ben à nà a zikeri daanɔ gbëgbënaa, èe pó blee èe í mii kɔn wëdérinɔ, ⁵⁰ à dii é su gurɔ kè à wéé dɔzirooame, gurɔ zaka kè à dɔrooa, ⁵¹ eé à zɔzɔkɔrɛ, à à baka da kɔn mɔnafikideenɔ. Gwen weé ó dɔn wà di ní musu.

25

Nɔkpare gɔ̄n kurinɔ

¹ Gurɔ beeaa kpata kè bò Luda kiia égɔ de lán nɔkpare gɔ̄n kuri kè aɔ ní fitianɔ sè wà bò, añœ gaa da nɔserile bàme. ² Aɔ gɔ̄n sɔ̄croonɔ né misaideenɔmɛ. Aɔ gɔ̄n sɔ̄croonɔ sɔ̄ làakarideenɔmɛ. ³ À misaideenɔ ní fitianɔ sè nɔsi kūsæ sai, ⁴ à làakarideenɔ sɔ̄ ní fitianɔ sè kɔn nɔsi kūsæeo. ⁵ Nɔseri e mó kpaaro, ben i ní lé ní píngi, añœ ii oo. ⁶ Lezāndo wà wii lè: Nɔseri e mó! À fée à gá daàle. ⁷ Ben

nɔkpare pìnɔ vù n̄ píngi, aጀ n̄ fitianɔ kèke. ⁸ Ben misaideenɔ bè làakarideenɔnɛ: À wa gba nጀsi féteroo! Wa fitia e gaa né! ⁹ Ben làakaridee pìnɔ wéňla wà bè: Eé mówa kጀn apinɔ píngiro. À gá à a pጀ lú à yàrinɔ kiia. ¹⁰ Kè aጀ gàa lú, ben nɔséri kà. Gbጀ kè aጀ soru kènɔ gጀo nɔsε guu, ben wà gbà tàta. ¹¹ Zāazāa nɔkpare kpaaa pìnɔ sù, aጀœ lé zuu: Dii, Dii! N̄ zε wéwe! ¹² Ben à wèňla à bè: Yāpuraan mée ooare, má a dጀro. ¹³ Beee yānzi a wéε gጀ dጀ, zaake á à gurɔ ke à gurɔ zaka dጀro.

Oodakena zìrinɔnɛ
(Luk 19:11-27)

¹⁴ Kpata kè bò Luda kiia dε lán gbጀ kè èe gaa wétea bà, ben à a zìkerinɔ sisi, à a auziki nà́nɛ n̄ ɔzì. ¹⁵ À ɔɔdaa kè aጀ gbጀ doonee zika sɔɔro, gbጀ plaadee zika plaa, gbጀ aagጀdee zika do, aጀ baade gbāa lén, ben à gàa wétea. ¹⁶ Zikasɔɔrodee gàa à laa tà kጀn ɔɔ pìo gጀ, ben à àre è zika sɔɔro. ¹⁷ Zikaplaadee kè le dጀ, ben à àre è zika plaa. ¹⁸ Zikadodee sጀ gàa à wéε yጀ, ben à a dii ɔɔ pì ùten. ¹⁹ Gurɔ plaaa gbεra zìkeri pìnɔ dii sù, ben èe a ɔɔ yā gጀgጀnɔnyo. ²⁰ Zikasɔɔrodee mò kጀn zika sɔɔro pānde kè à èo à bè: Dii, n̄ zika sɔɔroo kè n̄ kpàmaa gwa, à àre kàaramɛ zika sɔɔro dጀ. ²¹ Ben à dii bène: N̄ kè zìkeri maa náanede! Lán n̄ náane vጀ kጀn à féteo nà, mé à bíta nannɛ n̄ ɔzì sa. N̄ gጀ ma pɔnnakena guu. ²² Zikaplaadee mò dጀ à bè: Dii, n̄ zika plaaa kè n̄ kpàmaa gwa, à àre kàaramɛ zika plaa dጀ. ²³ Ben à dii bène: N̄ kè zìkeri maa náanede! Lán n̄ náane vጀ kጀn à féteo nà, mé à bíta nannɛ n̄ ɔzì sa. N̄ gጀ ma pɔnnakena guu. ²⁴ Ben zikadodee mò sa à bè: Dii, má dጀ kè n̄ yānɔɔ zì'ū. Nεè pጀ kጀ guu kè née

tɔ̄nlo. Nεè pó kakɔ̄a guu kè née gbɛ̄nlo. ²⁵ Ben vĩa ma kū, ma gaa ma n ɔ̄ ùte wèen. N póe kè. ²⁶ Ben à dii bène: Zíkeri zaa mɛade! N dɔ̄ kè mɛè pó kẽ guu kè mée tɔ̄nlo, mɛè pó kakɔ̄a guu kè mée gbɛ̄nloo? ²⁷ À maa yã n ɔ̄daa kèo gbɛ̄kenε, le tó ma su, mà a pó sí kɔ̄n à àreo. ²⁸ À zika doo pì sía à kpá zikasɔ̄rodeea. ²⁹ Zaake gbẽ kè pó vĩin Luda é kaaranε ai à dici. Gbẽ kè vĩroo sɔ̄, baa kè à vĩi Luda é síame. ³⁰ Zíkeri pāa kèkii sɔ̄, à à zu bàazi gusiaan. Gwen weé ɔ̄ dɔ̄n wà ò di n̄ musu.

Ziakpεε zīyākpaekeṇa

³¹ Tó Gbɛ̄ntee Né mò a gakui guu kɔ̄n a malaikanɔ̄ n̄ píngi, eé v̄eē a kíblekita gakuideea. ³² Anduna boriinɔ̄ é kakɔ̄a à ae n̄ píngi, eé n̄ kékɔ̄a, lán pódãri è sãanɔ̄ kékɔ̄a kɔ̄n blènɔ̄ nà. ³³ Eé sãanɔ̄ kpá a ɔ̄plaazi, blènɔ̄ ɔzεεzi. ³⁴ Beee gb̄era Kína pì é be gb̄e kè aɔ̄ kú a ɔ̄plaazinɔ̄ne: Amɔ̄a kè ma De aubarika dàaguunɔ̄, à mɔ̄ à kpata kè à à soru kèare zaa andunakaegurɔ̄ble. ³⁵ Zaake kè nɔ̄aa e ma dεε, a póblee kpàma. Kè ímii e ma dεε, a í kpàma. Kè má kuu nibɔ̄ ū, a ma si. ³⁶ Kè má kú būu, a asii tāme. Kè mée gyāa kεε, a ma gwa. Kè wà ma da kpésiaan, a mɔ̄ wéē kpàemazi.

³⁷ Gb̄e maaanɔ̄ é benε: Dii, bɔ̄ren wá è nɔ̄aa e n̄ dεε wa póblee kpàmma ke ímii e n̄ dεε wa í kpàmmaa? ³⁸ Bɔ̄ren wa n̄ e nibɔ̄ ū wa n̄ si, ke n̄ kú būu wa asii tānnεε? ³⁹ Bɔ̄ren wa n̄ e née gyāa kεε, ke wà n̄ da kpésiaan wa gaa wéē kpàenzii? ⁴⁰ Kína pì é weňla à be: Yāpuraan mée ooare, yã kè á kè gb̄e kësānanε ma gb̄e kènɔ̄ té, mámbe á këme.

⁴¹ Beee gb̄era eé be gb̄e kè aɔ̄ kú a ɔzεεzinɔ̄ne: À gumε gwe amɔ̄a kè Luda lé kèareenɔ̄! À tá té kè eé garoo kè Lудаа kèke Ibilisine kɔ̄n a ibanɔ̄ guu.

42 Zaakε nοaa e ma dεε, ée pόblee kpámaro. Ímii e ma dεε, ée í kpámaro. **43** Má dε nibο ū, ée ma síro. Má kύ bου, ée asii támero. Mέε gyᾶaa kεε ke wά ma da kpésiaan, ée mó à wέé kpáemaziro. **44** A᷇é gbasa wά à la wά be: Dii, bօren wa n e kɔn nοaaao ke ímio ke nibο ū ke bου ke gyᾶree ke pisina ū, ben wέe n īan károo? **45** Kína é weňla à be: Yāpuraan mέε ooare, lán ée ke gbε kὲ kέsαnane gbε kὲnο téro nά, mάmbe ée kεmero. **46** Gbε beeeno é tá wέetαmma kὲ è yāaroo guumε, gbε maaanο sɔ wὲndi kὲ è yāaroo guu.

26

Lεkpakɔsɔna Yesuzi

(Maa 14:1-2, Luk 22:1-2, Yoh 11:45-53)

1 Kէ Yesu yā beeeno ò píngi à yāa, ben à bὲ a ïbanοne: **2** Á dɔ kէ Banla zିbaa gୟ gurο plaa, weé Gbېntee Nέ kpámma wά à pá lía.

3 Beeeo gbεra sa'orikinο kɔn Yuda gbېnsinο kὰkɔa sa'oriki ìsi kὲ wὲ be Kayafa be. **4** A᷇ yā gୟgୟ ɔndɔo lán a᷇é Yesu kു wά à dε nά **5** wά bὲ: Waton ke zିbaa zିro, le gbېno tօn zାka káro yānzi.

Nόsi gୟ nna kuna Yesu mίa

(Maa 14:3-9, Yoh 12:1-8)

6-7 Kէ Yesu kு Bէtani, Sିmି Kusu be, èe pό bleegεkesekena, ben nօgbε ke sିzi, à gbaaa néngo kὲ nόsi gୟ nna ɔିdee kு à guu kູna, ben à kு Yesu mίa. **8** Kէ à ïbanο è le, ben a᷇ pି fୟ wά bὲ: Bିn pό laalaakena kὲ ū? **9** Le wά nόsi pି yା yā kɔn ɔିbítao wά kpା takaasideenοa. **10** Yesu dିrnିma, ben à bὲné: Bୟānzi ée īa daa nօgbε pିazi? À zି maaa kେmେmେ. **11** Takaasideenο égୟ kୁao gurο píngi, mapi

sõ mègõ kúao gurõ píngiro. ¹² Kè à nòsi pì kù ma mèa, à kè le le à ma gè keome. ¹³ Yápuraan mée ooare, guu kè wèe ma baaru nna waazi keen anduna guu píngi, weégõ yã kè nɔgbẽ pì kè oo à dɔngu yänzi.

*Yudasi bɔna Yesu kpee
(Maa 14:10-11, Luk 22:3-6)*

¹⁴ Beee gbéra gɔ̄n kuri aweeplaaanõ doke kè wè benɛ Yudasi Isikarioti già sa'orikinõ kiia ¹⁵ à bë: Tó ma Yesu kpàawa, bón á yezi à kpámaa? Ben aɔ̄ kondogi ñ mèn baaakuri nàro wà kpàa. ¹⁶ Zaa gurõ beeéan èe zé wëtëe à Yesu kpámma.

*Banla póble kékëna
(Maa 14:12-21, Luk 22:7-14, Yoh 13:21-38)*

¹⁷ Buredi Sésé'ëzësai zibaa gurõ kákudee zĩ Yesu ïbanõ mò wà à là wà bë: Mán ñ yezi wà gá kékennë ñ Banla pó blen? ¹⁸ À wèíla à bë: À gá wéten gɔ̄gbẽke kiia à benɛ, Dannéri bë a gurõ kà kĩ. À bén é Banla pó blen kõn a ïbanõ. ¹⁹ Yesu ïbanõ kè lán à dàñne nà, aɔ̄ Banla póbleyã kékë. ²⁰ Kè uusie kè, Yesu gëekeskëna teebuzi kõn a gɔ̄n kuri aweeplaaa pìnõ. ²¹ Gurõ kè aɔ̄e pó blee à bë: Yápuraan mée ooare, a gbẽ mèn doo é ma kpámma. ²² Aɔ̄ nòse yàka maamaa, ben aɔ̄e à laa doodo: Asa mámbeeroo, Dii? ²³ Yesu wèíla à bë: Gbẽ kè wée ñ kaakõa taa guu ledoo bé eé ma kpámma. ²⁴ Gbëntee Né é kpá guuzi lán à këna à yã musu nà, mode wáiyoo gbẽ kè eé Gbëntee Né kpámma pì. Eé kë sào adeene tó wèe à i yâro. ²⁵ Ben Yudasi kè eé à kpámma pì bë: Asa mámbeeroo, Rabi? Yesu bëne: Mbe ñ ò gwe.

*Dii póblee**(Maa 14:22-26, Luk 22:14-20, 1Kɔ 11:23-25)*

²⁶ Kè aɔɔe pó blee, Yesu buredi sè à aubarika dàn, ben à likɔrɛ à kpà a ibanɔ à bè: À sí à só, ma mèn yè. ²⁷ Ben à togoo sè à aubarika dàn, à kpàm'ma à bè: À mi a pingi. ²⁸ Ma arun yè, Luda bà kuuna kɔn gbé pariinɔ aru û, kè eé bɔ̄ema aɔ̄ durunkɛnnɛna yānzi. ²⁹ Mée ooare, zaa gbàa mé geipi'i kè mi dɔro ai kpata kè bò ma De kiia gá bɔ̄o gupuraaa, gbasa mà à dufu miao sa. ³⁰ Kè aɔ̄ lè sì, ben aɔ̄ bò̄e wà gàa Kùkpè sìsìggeezi.

*Yesu gñake à dɔ̄ yā kè Pita é kε**(Maa 14:27-31, Luk 22:31-34, Yoh 13:36-38)*

³¹ Ben Yesu bène: A pingi é fuma gwāavīa, zaaké wà kè Luda yān wà bè: Mé sādāri lé, sāanɔ é fāakša. ³² Mōde ma feena gbera mé dɔare ae gana Galili. ³³ Ben Pita bène: Baa tó aɔ̄ fumma ní pingi, mé fumma zikiro. ³⁴ Ben Yesu bène: Yāpuraan mée oonne, gwāavīa ai koo gō gá lé zu, né lé sémazi gèn aagɔ̄. ³⁵ Pita bène: Baa tó mé gá mà ganyo, mé lé sénzi zikiro. Ben à ibanɔ ò le se ní pingi.

*Yesu aduakena zaa Getesemani**(Maa 14:32-42, Luk 22:39-46)*

³⁶ Ben Yesu kɔn a ibanɔ kà guu kè wè be Getesemani, ben à bène: À vee kè ai mà gá adua kè kāaa. ³⁷ À Pita kɔn Zebedi né gɔ̄n plaaanɔ sè à gáańyo. À pɔ̄o sia kù à nɔ̄seyɔ̄go sì. ³⁸ Ben à bène: Ma pɔ̄o sia kù maamaa ai gaa lézī. À ze kè à itē kemao. ³⁹ Kè à gáa ae féte, ben à kùe tɔ̄te à adua kè à bè: Baa, tó eé sí kè, ní tó togo'i kè gëtemala. Mōde

èe ke lán má yezi nànlo, séde lán n̄ yezi nà. ⁴⁰ Ben a lìara à sù à a ìbanɔ lè, aɔɔe ii oo. Ben à bè Pitane: Len yó? Ée fɔ a itẽ kèmao baa awa doroo? ⁴¹ À itẽ ke àgɔ adua kεε, le àton fu yɔagwanaaro yānzi. Ninii yezi, mɔde mè buse. ⁴² À kèm̄ma à ḡen̄ plaade, à adua kè à bè: Baa, tó togoo kè é ḡetemala a í mi sairo, n̄ tó n pɔyezi ke. ⁴³ Kè à lìara à sù à n̄ lé, aɔɔe ii oo dɔ, zaakε aɔɔe imioo dēdεe. ⁴⁴ Ben à n̄ tón dɔ, à ḡà à wéε kè à ḡen̄ aagɔde, à yã dɔnkɔ pì ò dɔ. ⁴⁵ Ben à lìara à sù a ìbanɔ kiia à bène: Ée ii oo, ée kámma boo ai tian yó? À gwa! Gurɔɔ kà kĩ. Wà Gbëntee Né kpà durunkerinɔa. ⁴⁶ À fεe wà tá. Gbë kè ma nañne n̄ ɔz̄ e mɔɔ.

Yesu kūna

(Maa 14:43-50, Luk 22:47-53, Yoh 18:3-12)

⁴⁷ Kè à kpé èe yã pì oo, ben Yudasi, à l̄ba gɔɔn kuri awεεplaaanɔ doke m̄ kɔn pariio, aɔɔ fεedaanɔ kūna kɔn gònɔ, aɔ bò sa'orikinɔ kɔn Yuda gbënsinɔ kiia. ⁴⁸ Bɔnkpeedee pì sɔ sèeda òníne à bè: Gbë kè m̄ lé péa, àmbe gwe. À à kū. ⁴⁹ Ben à mì pè Yesua gɔɔ à bè: Fɔɔ, Rabi! Ben à lé péa. ⁵⁰ Yesu bène: Ma gbë, n̄ n kena ke! Ben wà mò wà ḡ pèe Yesua wà à kū. ⁵¹ Ben Yesu gbënɔ doke a fεedaaw wòto, à sa'oriki isi zìri lèo à à swã gò. ⁵² Ben Yesu bène: N̄ n fεedaaw sɔtɔ a kpéen. Zaakε gbë kè zè kɔn fεedaao, fεedaao bé eé à dε. ⁵³ Tó má yezi ma De malaika zìkpeenɔ gbarεmε gɔɔ de gâli kuri awεεplaaanɔla, n̄ dɔ m̄ fua mà a wéε kean yó? ⁵⁴ Tó má kè le sɔ, dian yã kè wà kè Luda yān wà bè eé ke lee é kεε? ⁵⁵ Ben Yesu bène: Kpái wéedewen ma ũ kè a mɔ à ma kū kɔn fεedaanɔ kɔn gònɔo? Mεègɔ vεee Luda ua lán guu e

dɔɔ nà mεègɔ yã daaare, ée ma kūro. ⁵⁶ Mɔde yã pì kè píngi, le yã kè annabinɔ kè Luda yãñ ke yãñzi. Ben à ibanc baa lè n píngi aɔ à tòn.

*Yuda gbaadeen, yākpaekena kōn Yesuo
(Maa 14:53-65, Luk 22:54-55, 63-71, Yoh 18:13-14, 19-24)*

⁵⁷ Gbẽ kè aɔ Yesu kũnɔ gàao sa'oriki ìsi Kayafa bε. Ludayádannerinɔ kõn gbẽnsinɔ kakɔana gwe. ⁵⁸ Pita té à kpεε kãaa ai sa'oriki ìsi pì bε. À g̃e ua guu, à ṽee kõn dogarinɔ le à yã pì mìdena e. ⁵⁹ Sa'orikinɔ kõn Yuda yākpaekerinɔ n píngi e sèeda wεtεe Yesuzi wà à dε. ⁶⁰ Baa kè gbẽnɔ mò wà εgεyã dìdia pari, èe kero. Zãazãa gõɔn plaa keno mò ⁶¹ aɔ bè: Gbẽ pì bè é fɔ à Luda kpé wí à εara à bo gurɔ aagɔɔ dagura sé! ⁶² Ben sa'oriki ìsi fεe à zè à bè Yesune: N yāke vĩ n weńlaroo? Yã kè wèe didiimmaa kè dε diaa? ⁶³ Yesu yǐtε kpε, ben sa'oriki ìsi pì bēnε: Ma nannε Luda Wèndidezi, n owe tó Luda Né Mesayan n ũ. ⁶⁴ Yesu wèàla à bè: Len n ò le. Mapi sɔ, mée ooare, zaa gbàa é Gbẽntee Né e ṽεna Gbāpingide oplaazi, bensɔ é à suna e ludambε luguun. ⁶⁵ Ben sa'oriki ìsi pì a utanɔ gà à kè à bè: A dɔkè Ludao! À kè dia wée sèedade pānde keno wεtεe dʒee? Á mà lán à dɔkè Ludao nà. ⁶⁶ Yã kpareen a zεo tiaa? Ben aɔ wèàla wà bè: À taari kà wà à dε. ⁶⁷ Ben wà lóu sù à uua, wà à lèlε ɔkuo. Gbẽkenɔ à swãñ kèkε ⁶⁸ aɔ bè: Mesaya, n annabikεyã o n gbẽ kè n lee owe.

*Pita lésena Yesuzi
(Maa 14:66-72, Luk 22:56-62, Yoh 18:15-18, 25-27)*

69 Pita v  na ua, ben z  n  kpare ke m   à b  ne: Mpi s   ne  g   k   l  do k  n Galili gb   Yesu piom  . **70** Ben à l   s   n   p  ngi w  a à b  : M  e y   k   n  e oo d  r   d  ro. **71** Ben à f  e à g   g  nun. N  gb   p  nde à e, ben à b   gb   k   a  o k   g  ween  ne: Gb   k  ekii l  do k  n Yesu Nazaretiom  . **72** Pita   ara à l   s   à la d   à b  : M  a gb   p   d  ro. **73** K   à k   saa f  te, gb   k   a  o z  na g  ween   s   Pitazi a   b  : Y  apuram  , a   gb   doon n   , zaake w   n d   n y  'onaame. **74** Ben à f  e à a z  inda k   à la d   à b  : M  a gb   p   d  ro. Zaa gwe g  on koo l   z  . **75** Ben y   k   Yesu ò d   Pitan k   à b  , ai koo g   g  al   zu, e   l   s  eazi g  n aag  . Ben Pita b   b  aazi à posia    d  .

27

Yudasi gana (Z  r 1:18-19)

1 K   guu d   k  ng   ide'ide sa'orikin   k  n Yuda gb  nsin   n   p  ngi y   g  g   Yesuzi l   w   à d  . **2** A   à y  , ben a   g  a w   à n   b  su gb  nsi Pilatine a   z  .

3 K   Yudasi k   b   à kp  e è y   d  ala, à g   t  mad  y  a guu, ben à g  a kondogi    m  n b  aakuri p   s  kpa sa'orikin  ne k  n gb  nsin   **4** à b  n  ne: Ma durun k  , ma taarisaidee kp   gaazi. Ben a   b  ne: Wa b     g  baa? N y  n gwe. **5** Ben Yudasi    p   z   Luda kp  n, ben à t   à g  a à a z  inda l  go. **6** Ben sa'orikin      p   s  e a   b  :    p   kana Luda kp     dakii guu z   v  ro, zaake gb  de'  me. **7** K   a   y   g  g  , ben a   orobori g  t  kii l   k  n    p  o nib  n   v  ikii   . **8** Beee y  nzi ai k  n a gb  ao w   be t  te p  ne T  te Arudeezi. **9** Ben y   k   annabi Y  remaya ò k   à b  : W  a kondogi    m  n b  aakuri p   s  e,    k   Isarailin   z  o w   kp   à

yā musu pì, ¹⁰ ben wà orobori gùtɔkii lùo lán Dii dìemē nà.

Pilati yākpaeke na kōn Yesuo

(*Maa 15:2-5, Luk 23:3-5, Yoh 18:33-38*)

¹¹ Yesu zéna bùsu gbënsi aezī. Ben gbënsi pì à là à bè: Mbe Yudanɔ kína ū? Yesu wèàla à bè: Len ñ ò le. ¹² Gurɔɔ kè sa'orikinɔ kōn gbënsinɔ e yā didia, èe yāke weñlaro. ¹³ Ben Pilati bène: Née yā parii kè wèe didiimmaa maroo? ¹⁴ Mòde Yesu e yāke o yā pìnɔ doke musuro, ben yā pì bò bùsu gbënsi pì sae maamaa.

Yādana Yesula

(*Maa 15:6-15, Luk 23:13-25, Yoh 18:39-19:16*)

¹⁵ Banla zibaa zĩ píngi bùsu gbënsi pì è pisinanɔ doke kè gbënsɔ yezi gbaréñne. ¹⁶ Gurɔɔ mòba sɔ pisina tódee kú gwe wè be Baraba. ¹⁷ Kè parii kàkɔa, ben Pilati ñ lá à bè: Dén á yezi mà gbaréaree? Baraban yó, ke Yesu kè wè be Mesaya? ¹⁸ Zaake à dɔ kè nòsegɔaanɔ vīna kōn Yesuo yānzin wà à kpàawazi.

¹⁹ Gurɔɔ kè Pilati vēna a tintia, à naɔ gbē zìla à bè: Ñton yāke ke gbē maaa pìnɛro, zaake nanaa kè má ò à yā musu gĩa gwāavī ìa dàma maamaa.

²⁰ Sa'orikinɔ kōn gbënsinɔ nàkɔrɛ gbënsɔ aɔ Baraba gbeka, aɔ be wà Yesu de. ²¹ Ben bùsu gbënsi pì ñ lá à bè: Gɔɔn plaaa pìnɔ guu, dén á yezi mà gbaréaree? Ben aɔ bè, Barabamɛ. ²² Ben Pilati ñ lá à bè: Bón mé ke kōn Yesu kè wè be Mesayao? Baade píngi bè: Ñ à pá lía. ²³ Ben à ñ lá à bè: Bó dàn à kè? Ben aɔ wii lè wà kàara wà bè: Ñ à pá lía. ²⁴ Kè Pilati è é fɔ à yāke kɛro, zɔka e kaara, ben à í tɔ, à a ɔɔ pìpi gbënsɔ wáa à bè: Ma ɔ bɔe gbē pì gana yān. A yāmɛ.

²⁵ Ben gbẽ pìnc bè: À dëna yã wí wa musu kõn wa nénc. ²⁶ Ben à Baraba gbàreñne, à bè wà Yesu gbẽ flão wà à pá lía.

Sozanç Yesu fabona
(Maa 15:16-20, Yoh 19:2-3)

²⁷ Ben Pilati sozanç gè Yesuo bùsu gbënsi pì bë, ben aõ ní gáli kàkõa ní píngi aõ lìgazi. ²⁸ Aõ à pónç bòea aõ gumusu tëaa dàne, ²⁹ ben aõ lè fùra tå aõ kùne, aõ kàba nàne a òplaan gò ù. Ben aõoe kúekueené, aõoe à faboo wèe bee: Fòo, Yudanç kína! ³⁰ Aõ lóu sùa, aõ kàba pì sè aõ à lèo a mà. ³¹ Kè aõ à fabò wà yàa, ben aõ gumusu pì góala aõ à zïnda pókásãanç dàne, ben aõoe gaa à pá lía.

Yesu pana lía
(Maa 15:21-32, Luk 23:26-43, Yoh 19:17-27)

³² Kè aõ bòe aõoe gaa, aõ dàkõre kõn Sireni gbẽ kè wè be Simõo, ben aõ gã nàa à Yesu líkpangbäroo sé. ³³ Ben aõ kà guu kè wè be Gogôta kè bë mìwatorokii. ³⁴ Ben aõ geepiwëe kè wà yàkõte kõn õzëo dònë à mi. Kè à í kè, ben à gì mizi. ³⁵ Kè aõ à pà lía, ben aõ kàbankpe kè wà à pókásãanç kpàatetekõne. ³⁶ Ben aõ vëe aõoe à dákpaagwe. ³⁷ Wà yã kè wà dìa kë wà nà à mìla wà bè:

Yudanç kína Yesun yè.

³⁸ Ben wà kpái wéedewenç pà lía à sae gõon plaa, gbẽ doo à òplaazi, gbẽ doo à òzeensi. ³⁹ Gbẽ kè aõoe gëe zéla gweenç e ní mi këe degüdegü, aõoe à sõsõ ⁴⁰ wà bè: Mmõn kè n bè né Luda kpé wí nì eara nì bo gurõ aagõ daguran gwero? Tó mìbe Luda Né ù, nì n zïnda mi sí nì pita lía. ⁴¹ Lemé dɔ sa'orikinç kõn ludayâdannerinç kõn gbënsinç e à faboo le wà bè:

⁴² À gbē pāndenɔ mì sì, mōde eé fō à a zīnda mì síro. Isarailinɔ kínanloo? À pita lía tia, wé à náane ke. ⁴³ À Luda náane vī. Tó Ludaayezzi, ñendë à à bɔ sa, zaakë à bè ambe Luda Né ū. ⁴⁴ Baa kpāi kè wà n pá lía ledoonɔ e à sɔsɔ le dɔ.

Yesu gana

(Maa 15:33-41, Luk 23:44-49, Yoh 19:28-30)

⁴⁵ Kè ḥfāntē kà mìdangura, ben gusiaa dà bùsu pìla píngi ai fāantē mò aagɔ̄n. ⁴⁶ Fāantē mò aagɔ̄n Yesu wii lè gbāngbān à bè: Eloi, Eloi, lēma sabatani! Beee bè, ma Luda, ma Luda, à kè dia n ma ton? ⁴⁷ Kè gbē kè aɔ̄o zéna gwe kens yā pì mà, ben aɔ̄ bè: Daaa e Ilia sisii. ⁴⁸ Zaa gwe gɔ̄o aɔ̄ gbē doo bàa lè à gāà à sabo sè à dà geepiwē kpākpā guu, à fīfī kapaa, ben à dò Yesune à mi. ⁴⁹ Ben gbē kpaaanɔ bè: À ze gīa wà gwa tó Ilia é mó à à mì sí. ⁵⁰ Yesu èara à wii gbāaa lè dɔ, ben à a wèndi gbàre.

⁵¹ Ben Luda kpé lābure kèkɔ̄rē plaa bɔna musu suna gīzī. Tɔ̄te nìgānígā, gbènɔ pàrapara, ⁵² miranɔ wèwè, ben Luda gbènɔ fée bɔna gaan pari. ⁵³ Yesu fée bɔna gaan gbéra aɔ̄ bòe miran, aɔ̄ gè Luda wéten, gbènɔ n é pari. ⁵⁴ Kè sozanɔ gbènsi kōn a gbē kè aɔ̄o Yesu dákpaanɔ tɔ̄te nigānígāna pì è kōn yā kè aɔ̄o kènɔ píngi, vīa n kū maamaa aɔ̄ bè: Yāpuramé Luda Nén gbē kè ū. ⁵⁵ Nɔgbènɔ kú gwe pari, aɔ̄o guu gwaa kāaa. Aɔ̄o té Yesuzi bɔna Galilimé, aɔ̄ègɔ pòblee keene. ⁵⁶ N té Mariama Magadaleni kún kōn Mariamao Yemisi kōn Yusufuo da kōn Zebedi néno dao.

Yesu vīna

(Maa 15:42-47, Luk 23:50-56, Yoh 19:38-42)

⁵⁷ Kè uusie kè, Arimatea gbẽ ɔ̄dee kè wè benɛ Yusufu mò. Yesu ibame dɔ. ⁵⁸ À gàa à Yesu gè gbèka Pilatia, ben Pilati bè wà kpáa. ⁵⁹ Kè Yusufu gè pì sè, a táaru bisa dufu fífí, ⁶⁰ à à dà a zínda gbèwɛɛ kè wà sò mira ūu guu. Ben à gbè bíta gbegere pà à tà wèe pìle à tà. ⁶¹ Mariama Magadaleni kõn Mariama pānde pìo vɛ̄ena gwe, a᷑o aedɔna miraa.

⁶² Kè gurɔɔ lìe, kámmabogurɔɔ zí kà, ben sa'orikinɔ kõn Farisino gàa Pilati kiia ledo ⁶³ a᷑ bè: Yã kè gbèkekeri pì ò a bɛ̄e zí dɔwagu à bè, gurɔ aagɔɔ gbèra é fɛ̄e. ⁶⁴ Ntó wàgɔ̄ mira pì dâkpaa ai à gurɔ aagɔ̄dee zí. Tó lenlo, à ibanɔ é mó wà à gè sé kpái, a᷑é o gbènɔne à fɛ̄e bɔna gaan. Egé zää beeé égɔ̄ de à káakupɔla. ⁶⁵ Ben Pilati bène: À sozanɔ sí à gá à mira pì dâkpaa lán é fɔ̄ nà. ⁶⁶ Ben a᷑ gàa wà sèeda kè mira lé gbèa, a᷑ sozanɔ tò gwe a᷑gɔ̄ dâkpaa.

28

Yesu fɛ̄e à bɔna gaan

(Maa 16:1-11, Luk 24:1-12, Yoh 20:1-10)

¹ Kámmabogurɔɔ gbèra Azumanɛgo zí kɔngɔ idɛ'ide Mariama Magadaleni kõn Mariama pānde pìo bò wà gàa mira gwa. ² Ben tɔ̄te nìgânigã gbângbân, zaake Dii malaika ke bò musu, à mò à gbè pì gbegere pà à gùo mira léamɛ, ben à vɛ̄ea. ³ À uu de lán loupina bà, à uta de pú fénfen lán buu bà. ⁴ Vĩa gudâkparinɔ kù, a᷑œ lugalugaa, ben a᷑ gɔ̄ sàii. ⁵ Ben malaika pì bè nɔgbẽ pìnɔne: Àton tó vĩa a kûro. Má dɔ kè Yesu kè wà pà lían ée wɛ̄tɛe. ⁶ À kú kèro, à fɛ̄e lán à ò nà. À mó à guu kè wà à dàen

gwa, ⁷ é gá à o à ìbanɔnɛ kpakpaa à fèe bɔna gaan. Eé dɔ́ñne ae gana Galili. Gwen é à en. Má òaren gwe.

⁸ Ben aɔ̄ bò miran kpakpaa kɔ̄n vĩao, mɔ̄de aɔ̄ pɔ̄ nna bíta. Aɔ̄ bàà lè aɔ̄œ gaa à baaru kpá à ìbanɔnɛ.

⁹ Ben Yesu dàñle gɔ̄o, à i kpà́mma. Kè aɔ̄ sɔ̄zi, aɔ̄ dɔ́ñzi kènɛ, ben aɔ̄ œ kè a kèsækpeea. ¹⁰ Ben Yesu bè́nɛ: Àton tó vĩa a kūro. À gá à o ma gbẽnɔnɛ aɔ̄ gá Galili. Gwen aɔ̄é ma en.

Soza gudákparinɔ̄ yāgbannɛna

¹¹ Kè nɔ̄gbẽnɔ̄ tà, ben soza gudákpari kenɔ̄ gɛ wéte guu, aɔ̄ yã kè kènɔ̄ ò sa'orikinɔnɛ píngi. ¹² Ben sa'oriki pìnɔ̄ gbẽnsinɔ̄ sìsi, aɔ̄ yã gɔ̄gɔ̄, ben aɔ̄ œ bíta kpà soza pìnɔ̄a gusaε ¹³ aɔ̄ bè: À be à ìbanɔ̄ bé wà mò gwāavĩ, aɔ̄ à gè sè kpái gurɔ̄ kè ée ii oo. ¹⁴ Tó bùsu gbẽnsi yã pì mà, wé agbaa kpánɛ, é bɔ̄ yāketen. ¹⁵ Sozanɔ̄ œ pì sì, ben aɔ̄ kè lán wà dàñne nà. Ben yã pì gɔ̄ Yudanɔnɛ baaru ū ai kɔ̄n a gbàao.

*Yesu zī nana a ìbanɔnɛ n̄ ɔzī
(Maa 16:14-18, Luk 24:36-49, Yoh 20:19-23, Zīr 1:6-8)*

¹⁶ Yesu ìba gɔ̄n kuri aweeđoonɔ̄ gáa Galili kpiii kè à à kii gɔ̄gɔ̄nɛ yāa musu. ¹⁷ Kè aɔ̄ à è, aɔ̄ dɔ́ñzi kènɛ, mɔ̄de aɔ̄ gbékénɔ̄ e seká kee. ¹⁸ Ben Yesu sɔ̄nízi à bè́nɛ: Luda musu kɔ̄n tɔ̄teo iko píngi kpà́ma. ¹⁹ Beeee yānzi à gá à borí píngi ke ma ìbanɔ̄ ū, à n̄ batisi ke kɔ̄n De Luda tóo kɔ̄n à Né tóo kɔ̄n à Ninii tóo, ²⁰ à yã kè má dìeareenɔ̄ dañne aɔ̄gɔ̄ kūna píngi. À ma, mégɔ̄ kúao gurɔ̄ píngi ai anduna gá yāao.

**Luda yã takada kõn Bokobaru yão
The New Testament and portions of the Old Testament
in the Bokobaru language of Nigeria**

copyright © 2005 SIM International

Language: Bokobaru

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

c31548a1-5316-53c2-be42-674e0e4c5ae5